

Izglītojošo pasaku un uzdevumu grāmata pirmsskolēniem

SKUDRA URDA UN APRITES EKONOMIKA

Projektu "Pirmsskola apritē=aprite pirmsskolā" (projekta reģistrācijas Nr. 1-08/19/2024) finansē Latvijas vides aizsardzības fonds, realizē biedrība "Daibes ilgtspējas centrs" sadarbībā ar SIA "ZAAO" Dabas un tehnoloģiju parku "URDA".

Stāstu autore: Elīna Krastiņa
Darba lapu uzdevumu autors: Klāvs Knuts-Sukurs
Ilustratore: Jolanta Jurkāne
Grafiskā dizainere un maketētāja: Sāra Tomšone
Animācijas filmas veidotāja: Ilze Ruska
Mūzika/teksts: Elīna Krastiņa, aranžijas: Kristaps Krievkalns

Projekta vadītāja: Ieva Freimane-Mihailova
Paldies par iesaistīšanos darbos: Evijai Tiltiņai, Arita Smalkai-Borisevičai, Dinai Lukaševičai-Lācei, Rūdolfam Mihailovam, Rasai Nikitinai, Karīnai Vitiņai, Annai Lienei Brokānei, Baibai Liviņai-Jarohovičai

ISBN 978-9934-38-308-3

Šis mācību materiāls, kuru sagatavojuši biedrība "Daibes ilgtspējas centrs", ir ļoti vērtīgs solis, lai izglītotu jauno paaudzi par videi draudzīgām rīcībām un aprites ekonomiku. Mācot bērniem par atkritumu šķirošanu, resursu taupīšanu un atbildīgu patēriņu, mēs veicinām ilgtspējīgu attīstību un atbildību pret apkārtējo vidi. Grāmata un animācijas filma "Aprites ekonomika un Skudra Urda" piedāvā bērniem saistošu un viegli saprotamu veidu, kā izprast tādas būtiskus jēdzienus kā bioloģiski noārdāmie atkritumi, enerģijas taupīšana un resursu atkārtota izmantošana. Šis materiāls attīsta kritisko domāšanu, veicina sadarbības prasmes un nostiprina videi draudzīgus ieradumus, kas ir būtiski ilgtspējīgas sabiedrības attīstībai.

Tādas iniciatīvas kā šī palīdz bērniem izprast vides aizsardzības nozīmi jau no agrīna vecuma, radot pamatu ilgtspējīgam dzīvesveidam nākotnē.

Izglītojošo stāstu un uzdevumu grāmatas pirmsskolas vecuma bērniem "Aprites ekonomika un Skudra Urda" saturs ir veidots tā, lai to bērns iepazītu kopā ar pieaugušo, kas ir lielisks veids, kā veicināt bērnu izpratni par sarežģītākiem vides aizsardzības un aprites ekonomikas jēdzieniem. Pieaugušais var palīdzēt bērniem saprast jaunas tēmas, uzdot jautājumus un rosināt diskusijas par to, kā ikdienā varam būt videi draudzīgāki. Kopīga mācīšanās ne tikai palīdz bērniem labāk izprast saturu, bet arī stiprina bērna un pieaugušā savstarpējo saikni, veidojot kopēju izpratni par ilgtspēju un atbildību pret vidi.

Tāpat pieaugušā iesaiste palīdz bērniem apgūt videi draudzīgas prasmes un attieksmi, ko var viegli integrēt ikdienas paradumos, piemēram, kopīgu atkritumu šķirošanu vai resursu taupīšanu.

Mācību materiāls galvenokārt ir paredzēts 5–6 gadus veciem bērniem, viņu vecākiem (aizbildņiem) un pirmsskolas izglītības pedagogiem.

Mācību materiālu veido seši stāsti, sešas animācijas filmas, septiņas dziesmas, sešas darba lapas ar uzdevumiem, kā arī grāmatu caurvij uzziņu sadaļa, un dažādi jēdzieni un to skaidrojumi.

SVEIKI! ES ESMU SKUDRA URDA.

Esmu dzimusi Daibes mežā un dzīvoju Dabas un tehnoloģiju parkā "URDA".

Es domāju par vidi un vēlos pasargāt dabu no piesārņošanas.

Šajā grāmatiņā es Tev palīdzēšu saprast:

- kādi ir atkritumu veidi un kāpēc tos ir svarīgi šķirot;
- kas ir atkritumu aprīte;
- kas ir komposts un kā to izveidot;
- ko sauc par aprītes skapi;
- kā taupīt ūdens un enerģijas krājumus jeb resursus.

Satikšu arī savus draugus, ar kuriem kopā pārrunāsim, kāda ir veselīga pārtika. Noskaidrosim, ko darīt ar lietām, kuras paši vairs neizmantojam. Mēs gatavosimies radošajam piknikam un dosimies uz vietu, kur nonāk visi atkritumi.

Grāmatiņā uzzināsi dažādu jēdzienu skaidrojumus un noderīgus faktus, kā arī varēsi pildīt aizraujošus uzdevumus.

LAI TEV LIELISKI UN
IZZINOŠI PIEDZĪVOJUMI
KOPĀ AR MANI -
SKUDRU URDU!

MĀCĀMIES KOPĀ:

4

SKUDRA URDA UN ATKRITUMU APRĪTE MĀJĀS

11

SKUDRA URDA, KOMPOSTS UN ATKRITUMU
ŠĶIROŠANAS DIENA

18

SKUDRA URDA UN APRĪTES SKAPIS

25

SKUDRA URDA UN CIEMOŠANĀS ATKRITUMU
APSAIMNIEKOŠANAS VIETĀ

33

SKUDRA URDA UN DAŽĀDAS LIETAS

39

SKUDRA URDA UN RADOŠAIS PIKNIKS

SKUDRA URDA UN ATKRITUMU APRITE MĀJĀS

Ir agrs pavasaris. Laiks ārā kļuvis siltāks. No ziemas miega mostas Skudra Urda. Viņa ir gatava jauniem piedzīvojumiem. Urda ir ļoti gudra un čakla skudra. Viņa ir kārtīga un tīrīga. Savu dienu skudriņa sāk ar nelielu rīta rosmi. Viņa izvingrina savas sešas kājas, izstaipa antenas un izapļo vēderu.

NOSKENĒ KVADRĀTKODU,
DZIEDI UN VINGRO KOPĀ
AR SKUDRU URDU!

Pēc rīta rosmes Urda nomazgājas, paēd gardas brokastis un ir gatava uzkopt savu māju. Urdas mājā katrai lietai ir sava vieta. Skudriņa ļoti rūpējas par apkārtējo vidi, tāpēc cenšas radīt mazāk atkritumu un izmantot lietas atkārtoti.

Skudra atver drēbju skapi un pārskata savu apģērbu.

Drēbes, kuras Skudra Urda vēl vilks, viņa atstāj skapī. Viņa sašķiro apģērbu, kuru pati vairs nevalkā. Labajā pusē Urda saliek drēbes, kuras viņa ievietos tekstila konteinerā.

Nem vērā, ka drēbēm, kuras ievieto tekstila konteinerā, ir jābūt tīram, nesaplēstam. Šis apģērbs tiks nodots atkārtotai lietošanai.

Kreisajā pusē Urda saliek apģērbu, kas ir pārāk nolietots (ar caurumiem, neizmazgājamiem traipiem).

Urda caurumainās drēbes atdos savai draudzenei, šuvējai Pelei, kas no tām radīs jaunas lietas, piemēram, skaistu segu un iepirkumu somas.

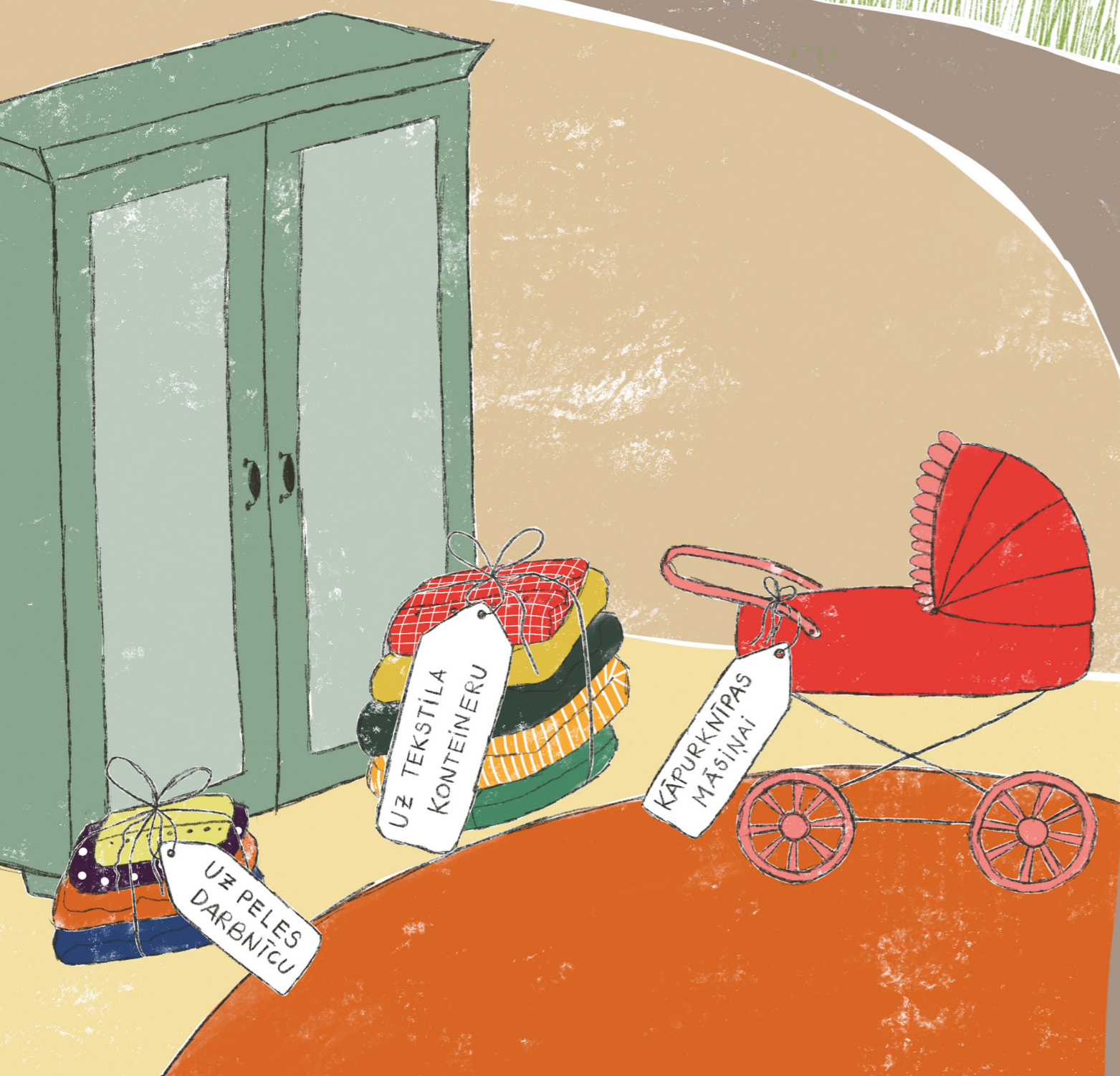
Skudra pamana, ka viņas tējkanna nedarbojas. Urda nolemj to aiznest saremontēt, lai to varētu turpināt lietot.

Nem vērā – dažāda veida elektroniskās un elektriskās ierīces un iekārtas, kas sabojājas, ne vienmēr ir jāizmet. Varbūt tām nepieciešams tikai neliels remonts, un tās atkal varēs darboties. Ja ierīces un iekārtas nav salabojamas, tās jānogādā EKO laukumā.

Skudra pārskata arī mantu skapi un nolemj, no kurām mantām atbrīvoties, ieliekot tās atbilstošajā atkritumu konteinerā, kuras var salabot, bet kuras var atdot draugiem vai ziedot labdarībai.

Urda nolemj, ka leļļu ratus atdos draudzenei Kāpurknīpai, kurai ir mazāka māsiņa. Salauzto cirvja kātu Skudra lūgs saremontēt Lācim, bet ieplaisājušo stikla burciņu gan nāksies izmest – to Urda ievieto stiklam paredzētajā atkritumu konteinerā. Skudra Urda ir sakārtojusi savu māju un ir gatava laimīgai dienai. Tīra vide veicina labsajūtu.

KVADRĀTKODĀ ATRADĪSI
ANIMĀCIJAS FILMU.
NOSKATIES TO!

UZZINI

- Atkritumi ir jebkurš priekšmets vai viela, no kuras tās īpašnieks atbrīvojas, ir nolēmis atbrīvoties vai ir spiests atbrīvoties.
- Atkritumus šķiro, lai samazinātu atkritumu apjomu, kas nonāk atkritumu noglabāšanas krātuvē.
- Bīstamie atkritumi ir tie atkritumi, kas ir kaitīgi un bīstami videi, dzīvo būtnu dzīvībai un veselībai. Bīstamie atkritumi var būt toksiski, uzliesmojoši, kodīgi vai citādi bīstami.
- Atkārtoti lietojams apģērbs, apavi un mājas tekstils (aizkari, gultasveļa, spilveni, segas, galdauti u. c.) jāievieto tekstila konteinerā.
- EKO laukums ir īpaši iekārtota teritorija, kur iedzīvotāji var nodot dažāda veida sašķirotus atkritumus.

INFORMĀCIJAS STŪRĪTIS

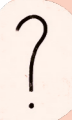
- 50% no Eiropas Savienībā izmantotā papīra ir paredzēts iepakošanai.
- Aptuveni puse no jūrā esošā piedrazojuma sastāv no iepakojumiem.
- Iepakojums, ja tas netiek ievietots atkritumu konteineros, piesārņo arī augsni un zemi.
- Kad mēs izelpojam, no mūsu mutes izplūst neredzama gāze, ko sauc par ogļskābo gāzi jeb CO₂. Šī gāze izplūst arī no automašīnu izpūtējiem, arī, kurinot mājās krāsni, izplūst caur skursteni, CO₂ rodas rūpnīcās, ražojot elektrību, tāpat CO₂ izplatās, kad dedzina atkritumus. Šī gāze, CO₂, nonāk gaisā un veido ap Zemi tādu kā siltu segu. Šīs segas dēļ Zeme kļūst siltāka un veidojas globālā sasilšana. Globālā sasilšana var radīt dažādas vides problēmas, tāpēc ir svarīgi rūpēties par to, lai CO₂ gaisā nebūtu pārāk daudz.
- Tekstila industrija ir otrā lielākā rūpnieciskā piesārņotāja pasaulē. Pirmā ir nafta.

DARBIŅŠ TEV

- Ko tu vari sakārtot?
- Vai pamani atkritumus, kas mētājas un vēl nav izmesti tiem paredzētajā vietā?
- Paņem tos un iemet atkritumu konteinerā! Kopā ar pieaugušo pārskati savu drēbju skapi – vai tajā ir kāds apģērbs, kuru tu vairs nevalkā vai kas tev vairs nepatīk? Varbūt to var kādam atdot, ziedot vai nodot tekstila konteinerā?
- Vai pamani kādu lietu, kas ir sabojāta, bet to varētu saremontēt? Ierosini salabot salauztās lietas!

Paldies, ka padarīji lielisku darbiņu!

SAREŽĢĪTIE JĒDZIENI, KURUS IZPRAST KOPĀ AR PIEAUGUŠO

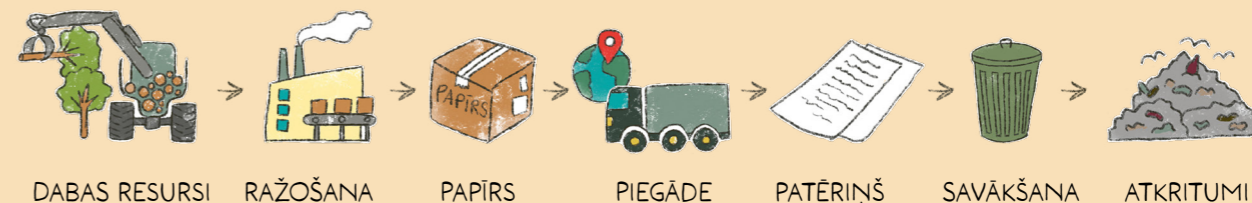
Iegūt dabas resursus, saražot, patērēt un izmest – tā ir lineārā ekonomika. Esošo materiālu un produktu koplietošanu, iznomāšanu, atkārtotu izmantošanu, remontu, atjaunošanu un pārstrādi pēc iespējas ilgākā laika periodā, lai tiktu pagarināts produktu aprites cikls un tiktu radīta papildu vērtība, – to sauc par aprites ekonomiku.

Lineārā ekonomika ir šāda:

No dabas tiek iegūti dabas resursi, piemēram, kokmateriāli. No tiem tiek saražots papīrs. Pēc tam no papīra saražo, piemēram, grāmatas, zīmēšanas albumus. Šīs lietas tiek nogādātas veikalos. Tev nopērk zīmēšanas albumu. Tu zīmē, raksti uz lapām. Pēc tam sazīmētās lapas izmet atkritumos.

Lineārā ekonomika ir tāda kā taisna līnija: iegūst dabas resursus – saražo – patērē – izmet.

LINEĀRĀ EKONOMIKA

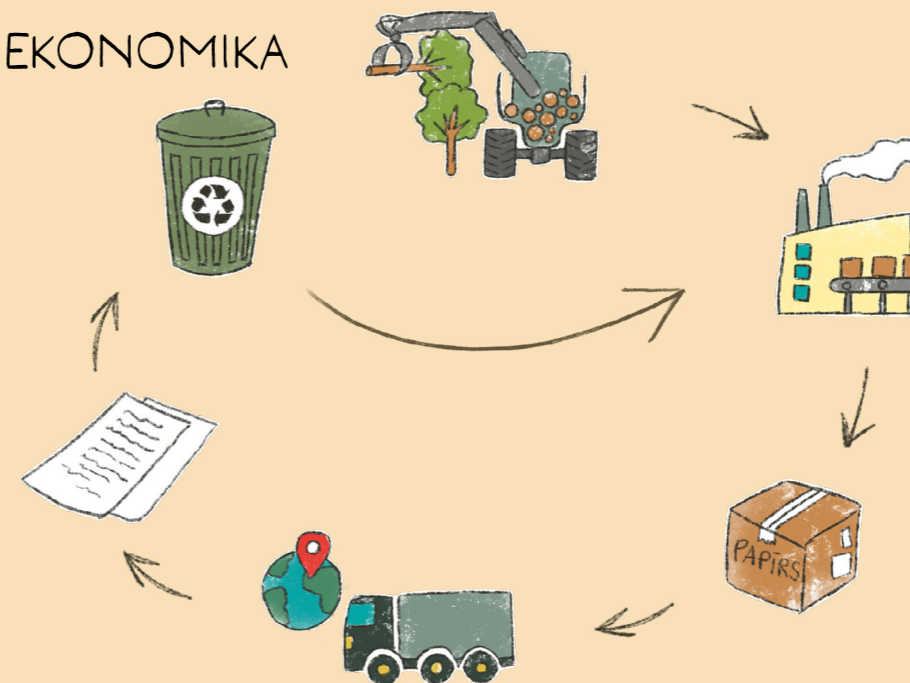

Aprites ekonomika ir citāda:

No dabas tiek iegūti dabas resursi, piemēram, kokmateriāli. No tiem tiek saražots papīrs. Pēc tam no papīra saražo, piemēram, grāmatas, zīmēšanas albumus. Šīs lietas tiek nogādātas veikalos. Tev nopērk zīmēšanas albumu. Tu zīmē, raksti uz lapām. Sazīmētās lapas ievieto šķirošanas konteinerā. Papīrs tiek nogādāts otrreizējai pārstrādei, un no tā tiek ražots jauns papīrs. Aprites ekonomikā ne vienmēr vajag pārstrādāt lietas jaunās lietās. Ar lietām var dalīties, piemēram, grāmatu var atdot tālāk lasīt citiem bērniem. Lietas, piemēram, saplīsušas rotaļlietas, var salabot.

Aprites ekonomikā viss notiek pa apli: iegūst dabas resursus – saražo – patērē – savāc pārstrādei/salabo – lieto atkal.

APRITES EKONOMIKA

SKUDRA URDA, KOMPOSTS UN ATKRITUMU ŠĶIROŠANAS DIENA

Skudra Urda šodien ir nolēmusi doties ciemos uz laukiem pie savas draudzenes Kāpurknīpas. Urda ņem līdzi leļļu ratiņus, kurus pēc mantu šķirošanas ir nolēmusi atdot draudzenes mazajai māsiņai.

Ņem vērā – apmainoties ar lietām, tu paldzini šo lietu lietošanas apriti, ļaujot tām nenonākt atkritumos, tā saudzējot apkārtējo vidi.

Skudra ierodas pie draudzenes un satiek viņu pagalmā. Kāpurknīpa rušinas pa siltumnīcu. Viņa šogad vēlas izaudzēt gardus tomātus un gurķus, lai tie nebūtu jāpērk veikalā. Turklāt pašas audzēta pārtika būs veselīgāka un radīs mazāk atkritumu. Lai dārzeņi izaugtu, tiem nepieciešams ūdens, saules gaisma un barības vielas. Urda ierosina izveidot kompostu. Kāpurknīpa pagalma tālākajā nostūrī atrod ēnainu vietu komposta ierīkošanai. Abas draudzenes pārsprīž, ko tajā varētu likt. Urda iesaka kompostā

ievietot nopļauto zāli, nogrieztos novītušos ziedus, kā arī salikt zemē nokritušos ābeļzariņus un sagrābtās lapas, kompostā var likt arī olu čaumalas, augļu un dārzeņu mizas.

Ņem vērā – komposts ik pa laikam ir jāuzrušina, lai tajā iekļūst skābeklis, kas vajadzīgs mikroorganismu darbībai.

Urda pastāsta, ka citai viņas draudzenei, kas dzīvo pilsētā, pie mājas ir bioloģisko atkritumu konteiners. Pilsētas draudzene šajā konteinerā ievieto pārtikas un sadzīves atkritumus. Pēc tam šo konteineru iztukšo atkritumu savākšanas automašīna un aizved uz bioloģiski noārdāmo atkritumu pārstrādes rūpnīcu. Urda kopā ar Kāpurknīpu ir izveidojusi lielisku kompostu, ar ko bagātināt dārza augsni. Izaudzētie dārzeņi, kuru augsne pabarota ar kompostu, būs gardi un veselīgi. Veselīgs ēdiens ir veselīgas dzīves pamats.

UZZINI

Ja kompostē:

- kompostā mikroorganismi sadala organiskos atkritumus, pārveidojot tos augsnē;
- komposts palīdz augsnei – tas uzlabo to un bagātina ar mikroorganismiem;
- kompostu vislabāk veidot ēnainā vietā;
- lai komposts izskatītos pievilcīgāks, tam var izveidot mājiņu – palielu koka kasti, var arī veikalā iegādāties speciālas kompostēšanas kastes;
- kompostā var likt nopļauto zāli, nezāles, stublājus, arī koku zarus, salmus, sausas lapas;
- komposts nogatavojas no pusgada līdz divu gadu laikā.

Ja tiek lietots bioloģisko atkritumu konteiners:

- ērti ir izmantot biomaisiņus (biomaisiņi tiek ražoti no videi draudzīgām izejvielām);
- biomaisiņu izmantošana palīdz uzturēt bioloģisko atkritumu konteineru tīrību, atvieglo iznešanu, mazina mitruma daudzumu konteinerā;
- bioloģiskie atkritumi jātur vēsumā. Tā tie tiek pasargāti no pārkaršanas, kas varētu veicināt baktēriju, pelējumu un citu mikroorganismu strauju vairošanos;
- bioloģiskie atkritumi ir jāiznes regulāri. Regulāra bioloģisko atkritumu iznešana ir būtiska, lai uzturētu tīru un higiēnisku vidi mājās, izvairoties no augļu mušiņām un nepatīkamām smakām;
- gaļas un zivju atlikumu ietīšana avīzē vai papīra salvetē pirms izmešanas samazina kāpuru un mušiņu rašanās iespēju, kā arī mazina mitrumu bioloģisko atkritumu konteinerā.

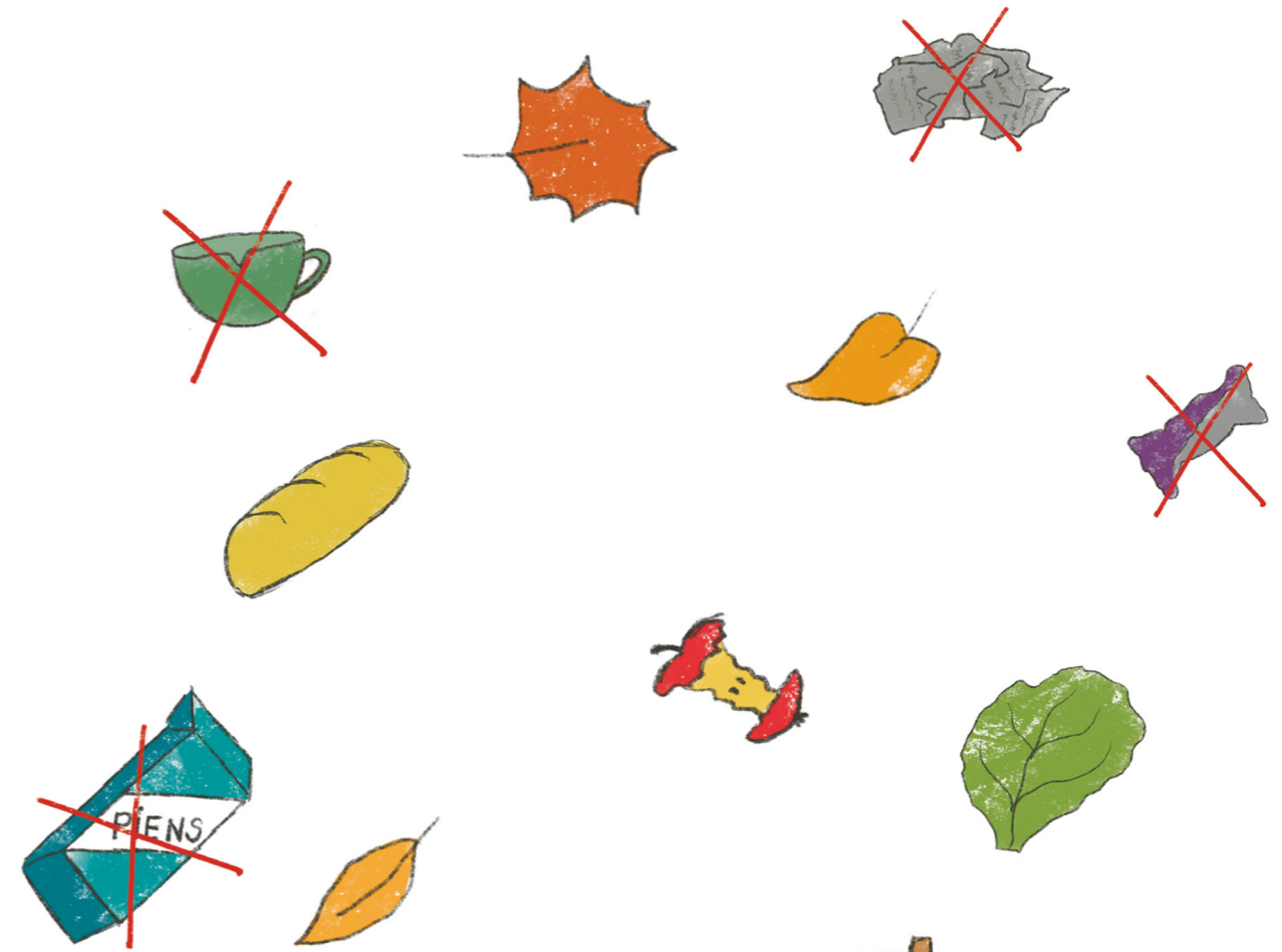
SAREŽĢĪTIE JĒDZIENI, KURUS IZPRAST KOPĀ AR PIEAUGUŠO

- Organisms ir dzīva būtne, dzīvs ķermenis.
- Mikroorganismi ir ļoti mazi organismi, kurus ir iespējams saskatīt tikai ar ļoti spēcīgu mikroskopu. Tie dabā ir sastopami visur.
- Mikroskops ir ierīce ļoti sīku organismu aplūkošanai. Tajā ir savienotas vairākas lupas, un tas palielina aplūkojamo objektu no 100 līdz 2000 reizi.
- Bioloģiski noārdāmo atkritumu pārstrādes rūpnīca ir rūpnīca, kur pārstrādā bioloģiskos atkritumus. Bioloģiskie atkritumi rada gāzi. Šo gāzi rūpnīcā savāc un no tās tālāk ražo elektroenerģiju un siltumu. Rūpnīcā, kompostējot bioloģiskos atkritumus, iegūst tehnisko kompostu.

DARBIŅŠ TEV

- Kopā ar pieaugušo izveido savu kompostu! Izvēlies ēnainu vietu, kas netraucēs pagalma ainavai.
- Ko tu liksi kompostā?
- Kad komposts izveidots, esi pacietīgs. Ik pa laikam to uzrušini. Tad atļauj ziemā tam atpūsties un apraugi kompostu atkal pavasarī. Kad tas ir gatavs, pabaro ar to dārza vai siltumnīcas augsni. Kompostu var iebērt arī puķupodos – telpaugi būs par to priecīgi!

Uz Kāpurknīpas sētas pēkšņi uzlec Rudais Runcis, kas dzīvo tieši kaimiņos. Viņš sasveicinās ar abām dāmām un atzinīgi novērtē draudzeņu izveidoto kompostu. Runcis ir saskumis. Urda cenšas noskaidrot, kāpēc tā. Runcis atzīstas, ka viņa māja kļuvusi gaužām nekārtīga atkritumu dēļ. Viņš tos it nemaz nemāk sašķirot.

Urda vēlas iepriecināt kaimiņu Runci un dodas palīdzēt šķirot atkritumus.

Ienākot Runča mājās, skudriņa tik tiešām pamana lielu nekārtību – uz grīdas mētājas plastmasas pudeles, uz galda – atvērtas tukšas konservu kārbas. Uz šķīvja palikušas zivju asakas. Nolietotais apģērbs kopā ar stikla burkām un kartonu vienkopus samests vienā atkritumu konteinerā. Urda redz, ka darba būs daudz, taču viņu tas nebiedē.

Urda ierosina, lai Rudais Runcis sameklē četrus dažādas krāsas spaiņus – katram atkritumu veidam savu.

DZELTENAIS - PAPIRAM, KARTONAM, PLASTMASAI, METĀLAM;

MELNAIS - STIKLA PUDELĒM UN STIKLA BURKĀM;

BRŪNAIS - BIOLOĢISKAJIEM ATKRITUMIEM (PĀRTIKAS ATKRITUMIEM);

PELĒKAIS - PĀRĒJIEM SADZĪVES ATKRITUMIEM.

Atkritumi tiek sašķiroti atbilstošos spaiņos. No tiem atkritumi tiks iebērti atbilstošajos āra atkritumu konteineros.

Urda Runcim pastāsta arī par tekstila izstrādājumu šķirošanu. Mēs jau zinām, ka tos var nodot tekstila šķirošanas konteineros. Urda pamana arī dažas lietas, kuras Runcim nav jāizmet, bet tikai jāsalabo.

NOSKENĒ KVADRĀTKODU, DZIEDI LĪDZ UN ŠKIRO ATKRITUMUS KOPĀ AR SKUDRU URDU UN RUDO RUNCI!

Rudais Runcis ir iemācījies šķirot atkritumus. Iepakojumi, kurus Runcis varēs izmantot atkal, ir kārtīgi izmazgāti un nolikti plauktā atkārtotai lietošanai. Urda atgādina, ka daļu no pārtikas atlikumiem runcis var likt Kāpurknīpas kompostā vai izmest brūnajā – bioloģisko atkritumu – konteinerā.

Urda pamana, ka stūrī nolikts putekļu sūcējs, kas vairs nedarbojas un ko ziemā nevar saremontēt. Viņa pamāca draugu, ka tas jānogādā EKO laukumā tāpat kā cita saplūsusī, neremontējamā sadzīves elektrotehnika.

Atkritumu konteineros to izmest nedrīkst. Runcis par palīdzību abas draudzenes aicina uz tēju savās mājās.

Rudā Runča māja atkal izskatās spoža un kārtīga.

Kārtīgā vidē rodas labas domas!

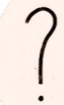
KVADRĀTKODĀ ATRADĪSI ANIMĀCIJAS FILMU. NOSKATIES TO!

UZZINI

- Viegļā iepakojuma konteinerā var mest kartona kastes, avīzes, grāmatas, žurnālus, reklāmas bukletus, papīru, biroja papīru, kartona dzērienu pakas, kā arī metāla dzērienu bundžas un konservu kārbas, metāla vāciņus bez pārtikas atkritumu piejaukumiem un citus sadzīves metāla priekšmetus, PET dzērienu pudeles, pārtikas, kosmētikas, sadzīves ķīmijas iepakojumus – plastmasas pudeles, kannas, kastes, spaiņus, puķupodus, dēstu kasetes, granulētu putuplastu, kā arī polietilēna plēves, iepirkumu un maizes maisiņus.
- Stikla iepakojuma konteinerā var mest pudeļu un burku stiklu ar etiķetēm, korķiem un metāla gredzeniem. Pārējos stikla veidus šajā konteinerā mest nedrīkst.
- Bioloģisko atkritumu konteinerā var mest pārtikas un dārza atkritumus. Tomēr sadzīves atkritumus un iepakojumus, kā arī akmeņus, smiltis, pelnus un šķidrumus šajā konteinerā mest nedrīkst.
- Sadzīves atkritumi ir mājāsaimniecībā radušies atkritumi – priekšmeti, produkti un to iepakojumi, kas vairs nav piemēroti izmantošanai sadzīvē.
- Pārējie šķirotie atkritumi jānogādā tiem paredzētajos konteineros pilsētvidē, piemēram, atkārtoti lietojams apģērbs, apavi un tekstils jāievieto tekstila konteinerā, medikamenti jānogādā aptiekā, savukārt uz EKO laukumu jādodas, lai nodotu, piemēram, vecās riepas, elektroniskās un elektriskās ierīces un iekārtas, dārza un parka atkritumus (lapas, nopļautu zāli), būvniecības atkritumus u. c.

SAREŽĢĪTIE JĒDZIENI, KURUS IZPRAST KOPĀ AR PIEAUGUŠO

- Bioloģiskie atkritumi ir bioloģiski noārdāmi dārzu vai parku atkritumi, mājāsaimniecību, restorānu, sabiedriskās ēdināšanas iestāžu un mazumtirdzniecības telpu pārtikas un virtuves atkritumi un citi tiem pielīdzināmi pārtikas ražošanas atkritumi.
- Depozīta sistēma – izlietotā iepakojuma atdošana, lai to varētu atkal pārstrādāt un atgriezt apritē.

INFORMĀCIJAS STŪRĪTIS

Viens no svarīgākajiem darbiem ir atdalīt otrreiz pārstrādājamus atkritumus no sadzīves atkritumiem.

Neatbilstoši apsaimniekoti bioloģiski sadalāmie atkritumi var piesārņot augsni un gruntsūdeņus ar atkritumu sadalīšanās produktiem.

Samazinot sadzīves atkritumu poligonā apglabājamo atkritumu daudzumu, tiek saudzēta daba.

DARBIŅŠ TEV

Kopā ar pieaugušo ierīko mājās šķirošanai četras atkritumu kastes vai spaiņus.

Sašķiro atkritumus:

- plastmasas iepakojumiem, papīram un kartonam, metālam;
- stikla burkām un pudelēm;
- pārtikas atkritumiem.

Atsevišķi noliec plastmasas un stikla pudeles, kā arī skārda bundžas ar depozīta zīmi, kuras nodosi depozīta punktā.

Atkritumus, kurus nevarēji sašķirot, ievieto sadzīves atkritumu konteinerā.

Paldies, ka palīdzēji!

SKUDRA URDA UN APRITES SKAPIS

Šodien Skudra Urda kopā ar Kāpurknīpu un Rudo Runci dosies uz vietu, kur atrodas aprites skapis. Urda aprites skapī ir nolēmusi nolikt grāmatu par putniem. Šo grāmatu Urda jau ir pārlasījusi vairākas reizes, tāpēc viņa to vairs nelasīs. Urda pārskata, vai grāmatā nav saplēstu lapu un kādu ķēpājumu, kas būtu radušies no mazo skudriņu ciemošanās. Kāpurknīpa skapī noliks trauku komplektu, jo viņai jau ir daudz citu trauku. Viņa pārlūko, vai trauki, kurus tā atdos apmaiņai, nav ieplēsti. Rudais Runcis aprites skapī ievietos dārza šķēres, jo viņam tās nav nepieciešamas. Noliekot skapī šīs mantas, draugi dos iespēju tās paņemt kādam citam, kam tās varētu noderēt, turklāt šīs lietas nenonāks atkritumos. Draugi ir nokļuvuši līdz aprites skapim. Viņi atver skapī un redz tajā ieliktas dažādas mantas. Tās ir glīti izvietotas plauktos. Draugi skapī ievieto savas līdzpaņemtās lietas.

Viņi pēta skapī jau esošās atstātās mantas. Urda ierauga grāmatu, kuru viņa vēlētos izlasīt. Tā ir pasaku grāmata par skudru pūzni. Viņa to paņem sev. Kāpurknīpa izpēta skapī jau esošos traukus un atrod glītu sāls trauciņu, kas viņai var noderēt saimniecībā. Runcis apakšējā plauktā pamana skrūvgriezi. Tas viņam kā reiz ir nepieciešams, jo jāsaskrūvē galds, kuram palikušas vaļīgas divas skrūves. Ja tās kārtīgi pievilks, nebūs jāpērk jauns galds.

Nem vērā – grāmatas, traukus un darba instrumentus, kas tavās mājās vairs nav nepieciešami, var atstāt aprites skapī, lai tos varētu izmantot citi. Citos aprites skapjos var atstāt daudz citu lietu, piemēram, rotaļlietas. Tā tiks saudzēta daba un radīts mazāk atkritumu vidē, kurā mēs visi dzīvojam.

NOSKENĒ KVADRĀTKODU,
DZIEDI APRITES SKAPJA
DZIESMU KOPĀ AR SKUDRU
URDU UN VIŅAS DRAUGIEM!

Urda kopā ar draugiem dodas tālāk un pa ceļam pārrunā ieguvumus, ko sniedz šāds aprites skapis. Kāpurknīpa un Rudais Runcis priecājas, ka, atstājot vienu lietu, kas pašam vairs nav vajadzīga, var paņemt sev noderīgu citu. Savukārt Urda uzsver, ka šādi daba tiek pasargāta no papildu atkritumiem, kas būtu radušies, ja šīs lietas tiktu vienkārši izmestas.

Draugi ir pavadījuši lielisku dienu, uzzinot ko jaunu par aprites skapi un tajā esošajām noderīgajām lietām. Darbi, ko darām dabai jau šodien, atstāj ietekmi nākotnē. Ja vide mums apkārt nav piesārņota, mēs un nākamās paaudzes varēs tajā dzīvot ilgi, laimīgi un veselīgi.

KVADRĀTKODĀ ATRADĪSI
ANIMĀCIJAS FILMU.
NOSKATIES TO!

APRITES SKAPIS IR
APMAINAS PUNKTS, KURĀ
VARI ATSTĀT LIETAS, KAS
VĒL LIETOJAMAS, BET PATS
VAIRS NEIZMANTO, UN NO
TĀ VARI PAŅEMT KĀDU
NODERĪGU LIETU ARĪ SEV.

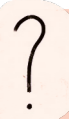
UZZINI

Aprites skapī var ievietot vēl lietojamas sadzīves mantas:

- darbarīkus un darba instrumentus, kas darbojas bez baterijām un elektrības;
- traukus;
- grāmatas.

Citos aprites skapjos vai vietās var nodot sadzīves tehniku, rotallietas, apģērbu.

Aprites skapis ir paredzēts atkārtoti lietojamu lietu nodošanai. Tā nav atbrīvošanās no vecām, nevienam nevajadzīgām lietām.

SAREŽĢĪTIE JĒDZIENI, KURUS IZPRAST KOPĀ AR PIEAUGUŠO

Tagadne – laikposms, kas ir šobrīd, tagad.

Pagātne – laikposms, kas ir bijis pirms tagadējā laika; laiks, kas ir pagājis.

Nākotne – laikposms, kas seko tagadējam laikam; laiks, kas būs.

Ilgtermiņa attīstība – attīstība, kas apmierina šīs paaudzes vajadzības, neapdraudot nākamo paaudžu iespējas apmierināt savas.

INFORMĀCIJAS STŪRĪTIS

SIA "ZAAO" aprites skapji atrodas:

- EKO laukumā Cēsīs, Lapsu ielā 19;
- Aprites ekonomikas centra "Daibe" EKO laukumā Cēsu novadā.

Digitālā platformā www.lietovelreiz.lv ir pieejama gan izglītojoša, gan arī praktiska informācija par alternatīvām jaunu preču iegādei.

DARBIŅŠ TEV

Pārskati mājās esošās mantas. Varbūt tev ir kāda krūzīte, kuru tu vairs neizmanto? Vai varbūt tev ir kāda grāmata, kuru tu vairs nelasi? Neizmet šīs lietas sadzīves atkritumos! Uzaicini pieaugušo kopā ar tevi apciemot aprites skapi Cēsīs vai Daibē. Ņem līdzi lietas, kuras drīkst ievietot aprites skapī un kuras tev un tavai ģimenei vairs nav nepieciešamas. Izpēti aprites skapi, varbūt arī tu atradīsi ko noderīgu sev.

Ja tu veidotu savu aprites skapi, ko tu tajā liktu? Varbūt esi redzējis kādu citu vietu, kur tiek apmaiņātas lietas?

Paldies, ka palīdzi dabai kļūt mazāk piesārņotai!

KO TU LIKTU
APRITES SKAPĪ?

SKUDRA URDA UN CIEMOŠANĀS ATKRITUMU APSAIMNIEKOŠANAS VIETĀ

Pēc mantu nolikšanas aprites skapī un noderīgu lietu paņemšanas no tā Kāpurknīpu un Rudo Runci ļoti interesē, kas notiek ar atkritumiem, kurus viņi iemet atkritumu konteinerā, kad tos ir aizvedusi atkritumu savākšanas automašīna.

Lai draugiem atbildētu uz jautājumu, Skudra Urda uzaicina viņus izzinotā izpētē pa Aprites ekonomikas centru "Daibe", lai aplūkotu, kā tiek apsaimniekoti atkritumi. Tā ir vieta, kur nonāk atkritumi, ko esam ievietojuši atkritumu konteineros.

Draugus atkritumu apsaimniekošanas vietā sagaida Stārķis, kurš šeit dzīvo un pārzina teritoriju.

Kāpurknīpa ierauga netālu esošo plašo atkritumu kalnu, kas skatam paveras jau no tālienes. Viņa pārsteigumā saprot, cik daudz atkritumu mēs ikdienā visi kopā radām.

Pirms visi dodas tālāk, Stārķis katram liek uzvilkt atstarojošu vesti, lai teritorijā viņi visi būtu labāk redzami. Šeit brauc kravas automašīnas un darbojas dažāda tehnika, tāpēc jābūt ļoti uzmanīgiem un pamanāmiem jau no attāluma.

Stārķis saka, ka ražotājiem jādomā par produkta dzīves ciklu, lai mācētu saražot ilgtspējīgas lietas. Rudais Runcis nepavisam nesaprot, ko Stārķis ar to domā.

Stārķis draugiem paskaidro sīkāk, ka produkta dzīves cikls ir viss, kas notiek ar lietu no tās izgatavošanas brīža līdz brīdim, kad tā vairs nav vajadzīga. Pirmkārt, iegūst dabas resursus – izejvielas (kokmateriālus, akmeņus, smiltis, naftu, ūdeni u. c.) no dabas. Tad no tām veido materiālus, no kuriem tālāk ražo dažādas lietas – produktus, arī to iepakojumus. Tālāk gatavās lietas izvadā pa veikaliem. Tās var iegādāties – nopirkt. Tad lietas, produktu lieto, piemēram, ēd, valkā, spēlējas. Kad produkts vairs nav vajadzīgs, tas var kļūt par atkritumiem un nonākt lielajā atkritumu kalna krātuvē vai kļūt par otrreizējām izejvielām, lai atkal no tā tiktu ražotas jaunas lietas, vai varbūt tas var tikt salabots un to var lietot atkārtoti. Zinot, kāds ir produkta dzīves cikls, ražotājs var saprast, kas jāuzlabo, lai viņa saražotās lietas pēc iespējas mazāk nodarītu pāri dabai.

Lietotāji jeb patērētāji produktu izlieto. Viņu rīcība ir tā, kas nosaka, vai patērētais produkts nokļūs atkritumu krātuvē un vairs netiks lietots atkārtoti vai tiks pārstrādāts, lai to varētu lietot atkal.

Ņem vērā – izejmateriāli un paši produkti var tikt atvesti no tālām pasaules vietām, tā radot piesārņojumu vidē, kas rodas no transporta izplūdes gāzēm. Tāpēc esi apdomīgs un izvēlies produktus, kas ražoti mūsu valstī. Lieto produktus, kas ir videi draudzīgi. Tu arī esi produkta lietotājs jeb patērētājs. Arī tava rīcība nosaka, vai produkts turpmāk tiks ražots un kur tas nonāks, kad tiks izlietots. Ja rīkosies atbildīgi, iegādājoties produktus, un pareizi tos šķirosi, kad tie būs izlietoti, daba tiks pasargāta no lieka piesārņojuma.

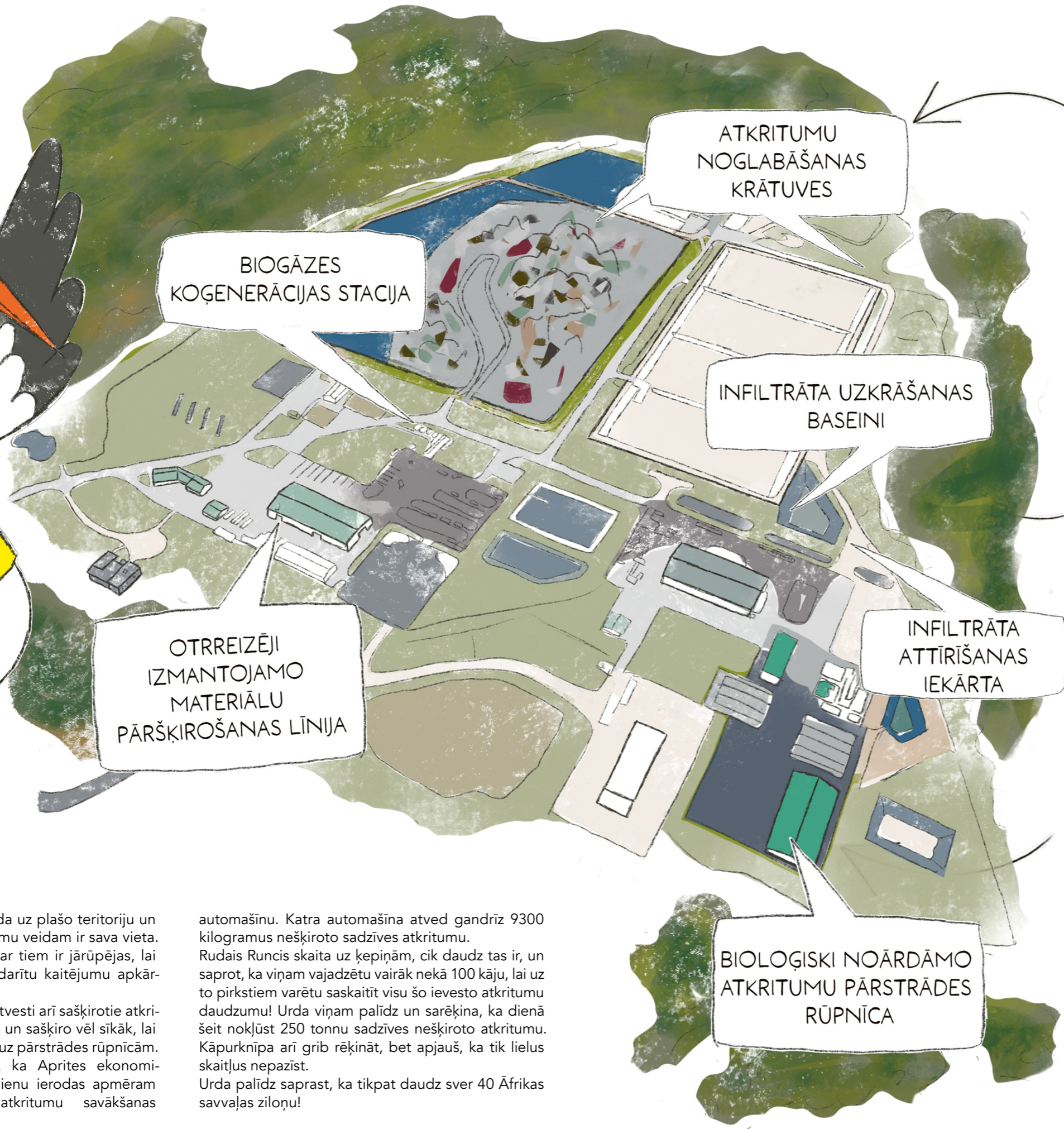
Pēkšņi Urda pamana, ka draugu bariņam tuvojas liela automašīna. Mašīnai tuvojoties, Stārķis lūdz draugiem ievērot noteikumus – ieraugot kravas

automašīnu, paej malā, apstājies un nemaini savu atrašanās vietu. Saskaties ar automašīnas šoferi, lai viņš tevi patiešām pamana. Pamāj šoferim. Viņš pamās arī tev. Tu esi ieraudzīts, tāpēc kravas automašīna tev droši pabrauks garām.

Ņem vērā – lielās automašīnas, kas pārvietojas pa ceļu, nav tik viegli apstādināt. Šoferim, sēžot šādā automašīnā un skatoties pa logu un spoguļos, diemžēl ir noteiktas nepārredzamas vietas. Ja atrodi šādā vietā uz ceļa, šoferis tevi var neieraudzīt. Tāpēc ir svarīgi, lai viņš tevi pamana, un zināt, ka uz ceļa vari justies droši.

Skudra Urda, Kāpurknīpa, Rudais Runcis un Stārķis pamāj šoferim. Viņš ir pamanījis pētnieku bariņu. Šoferis viņiem uzsmaida, pamāj pretī un aizbrauc.

Stārķis ar spārnu vēzienu rāda uz plašo teritoriju un skaidro, ka te katram atkritumu veidam ir sava vieta. Atkritumi ir jāpieskata un par tiem ir jā rūpējas, lai tie pēc iespējas mazāk nodarītu kaitējumu apkārtnē.

Stārķis informē, ka šeit tiek atvesti arī sašķirotie atkritumi. Darbinieki tos pāršķiro un sašķiro vēl sīkāk, lai pēc tam varētu tos nogādāt uz pārstrādes rūpnīcām. Stārķis pastāsta draugiem, ka Aprites ekonomikas centrā "Daibe" katru dienu ierodas apmēram 15 sadzīves nešķirotu atkritumu savākšanas

automašīnu. Katra automašīna atved gandrīz 9300 kilogramus nešķirotu sadzīves atkritumu.

Rudais Runcis skaita uz ķepiņām, cik daudz tas ir, un saprot, ka viņam vajadzētu vairāk nekā 100 kāju, lai uz to pirkstiem varētu saskaitīt visu šo ievesto atkritumu daudzumu! Urda viņam palīdz un sarēķina, ka dienā šeit nokļūst 250 tonnu sadzīves nešķirotu atkritumu. Kāpurknīpa arī grib rēķināt, bet apjauš, ka tik lielus skaitļus nepazīst.

Urda palīdz saprast, ka tikpat daudz sver 40 Āfrikas savvaļas ziloņu!

Atkritumi, kurus nevar nogādāt uz otrreizējās pārstrādes rūpnīcām, tiek noglabāti atkritumu kalnā. Stārķis skumji nopūšas un piebilst, ka lielākā daļa atkritumu tur paliks mūžīgi. Tāpēc darbinieki nepagurstoši pāršķiro sadzīves atkritumus, lai tie pēc iespējas mazāk nonāktu šajā kalnā. Draugi saprot, cik svarīgs ir šis darbs, un pasaka paldies darbiniekiem par viņu darbu.

NOSKENĒ KVADRĀTKODU, KLAUSIES, KĀDS IR ATKRITUMU KALNS, UN DZIEDI KOPĀ AR SKUDRU URDU!

No atkritumiem tiek savākti netīrie notekūdeņi, kas tiek glabāti īpašos baseinos. Šos netīros ūdeņus sauc par infiltrātu, kas ir ļoti indīgs šķidrums, tāpēc tas ir jāattīra. Tikai tad, kad tie ir pavisam tīri, šie ūdeņi nokļūst atpakaļ dabā.

Kad atkritumi sadalās, no tiem izdalās arī kaitīga biogāze. Tā tiek savākta un uzkrāta, un novadīta pa īpašām caurulēm uz vietu, ko sauc par koģenerācijas staciju, lai ražotu elektroenerģiju un siltumenerģiju. Urda piemin, ka labi, ka šajā vietā šo biogāzi savāc, jo citādi tā piesārņotu gaisu.

Kāpurknīpai tas viss šķiet ļoti sarežģīti. Daudz jaunu vārdu, ko saprast. Tomēr, staigājot pa plašo atkritumu apsaimniekošanas teritoriju, viss kļūst saprotams. Līdzīgi kā mājās, katrai lietai ir sava vieta, katram darbiniekam savs noteikts uzdevums, ko paveikt.

Kāpurknīpa pamana, ka arī šeit ir līdzīgas komposta kaudzes kā viņas dārzā. Stārķis parāda arī speciālās iekārtas, kurās tiek ievietoti tie bioloģiskie atkritumi (pārtikas atkritumi), ko Skudras Urda pilsētas draudzene liek brūnajā bioloģisko atkritumu konteinerā. Skudra Urda, Kāpurknīpa un Rudais Runcis saka paldies Stārķim par ekskursiju.

Urda kopā ar draugiem ir pavadījusi izzinošu dienu Aprites ekonomikas centrā "Daibe". Draugi ir pārsteigti par gūtajiem iespaidiem un vēl vairāk domā par to, kā mainīt savu ikdienu, lai neradītu tik daudz atkritumu un saudzētu vidi. Nebarojot atkritumu kalnu ar jauniem atkritumiem, mēs kopīgi pasargāsim vidi. Vide bez atkritumiem ļauj zemeslodei kļūt par vislabāko planētu dzīvošanai!

KVADRĀTKODĀ ATRADĪSI ANIMĀCIJAS FILMU. NOSKATĪES TO!

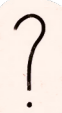

UZZINI

Aprites ekonomikas centrs "Daibe" (AEC "Daibe") ir iežogota un apsargāta teritorija, kurā notiek atkritumu apstrāde un kontrolēta atkritumu apglabāšana atbilstoši Eiropas Savienības un Latvijas Republikas normatīvo aktu prasībām.

Atkritumu apsaimniekošanas vieta Daibē darbu sāka 2004. gada 26. novembrī.

Šādi līdzīgi atkritumu apsaimniekošanas centri ir vēl desmit vietās Latvijā.

SAREŽĢĪTIE JĒDZIENI, KURUS IZPRAST KOPĀ AR PIEAUGUŠO

- Produkta dzīves cikls ir viss, kas notiek ar lietu no tās izgatavošanas brīža līdz brīdim, kad tā vairs nav vajadzīga. Pirmkārt, izgatavo produktu no materiāliem, ko ņem no dabas. Tad cilvēki to lieto, piemēram, to ēd vai ar to spēlējas. Kad produkts vairs nav vajadzīgs, tas var kļūt par atkritumiem, un mēs to varam pārstrādāt vai izmest. Tas ir produkta dzīves cikls – sākums, lietošana un beigas.
- Atkritumu poligons – speciāli ierīkota un aprīkota vieta atkritumu apglabāšanai, kurā tiek veikti arī vides aizsardzības pasākumi.
- Neatjaunojamie dabas resursi – resursi, kas samazinās gan dabisku procesu, gan cilvēku darbības rezultātā, piemēram, nafta, akmeņogles, dabasgāze.
- Atjaunojamie dabas resursi – resursi, kas papildinās dabisku procesu un cilvēku darbības rezultātā, piemēram, mežs, gaiss, ūdens, saules un vēja enerģija.
- Biogāze – atjaunojams vietējās enerģijas avots. Tā ļauj samazināt organisko atkritumu apjomu, kas nonāk atkritumu apglabāšanas poligona kalnā.
- Biogāzes koģenerācijas stacija – siltuma un elektroenerģijas kombinēta ražošana. Termoķīmiskā procesā biomasa tiek pārveidota deggāzē.
- Notekūdeņi – ar atkritumiem piesārņots ūdens, kuru novada kanalizācijas sistēmā, speciālos baseinos vai ūdenstilpēs.
- Infiltrāts – nokrišņi (lietus, sniegs), kas izsūcas cauri noglabāto atkritumu slānim. Tas ir ļoti indīgs jeb toksisks. To pēc tam novirza uz infiltrāta attīrīšanas iekārtu, kur tas tiek attīrīts un pēc attīrīšanas nonāk atkal dabā.

INFORMĀCIJAS STŪRĪTIS

Aprites ekonomikas centra "Daibe", kurā atrodas atkritumu poligons, adrese ir "Stūri", Daibe, Stalbes pagasts, Cēsu novads, LV-4151.

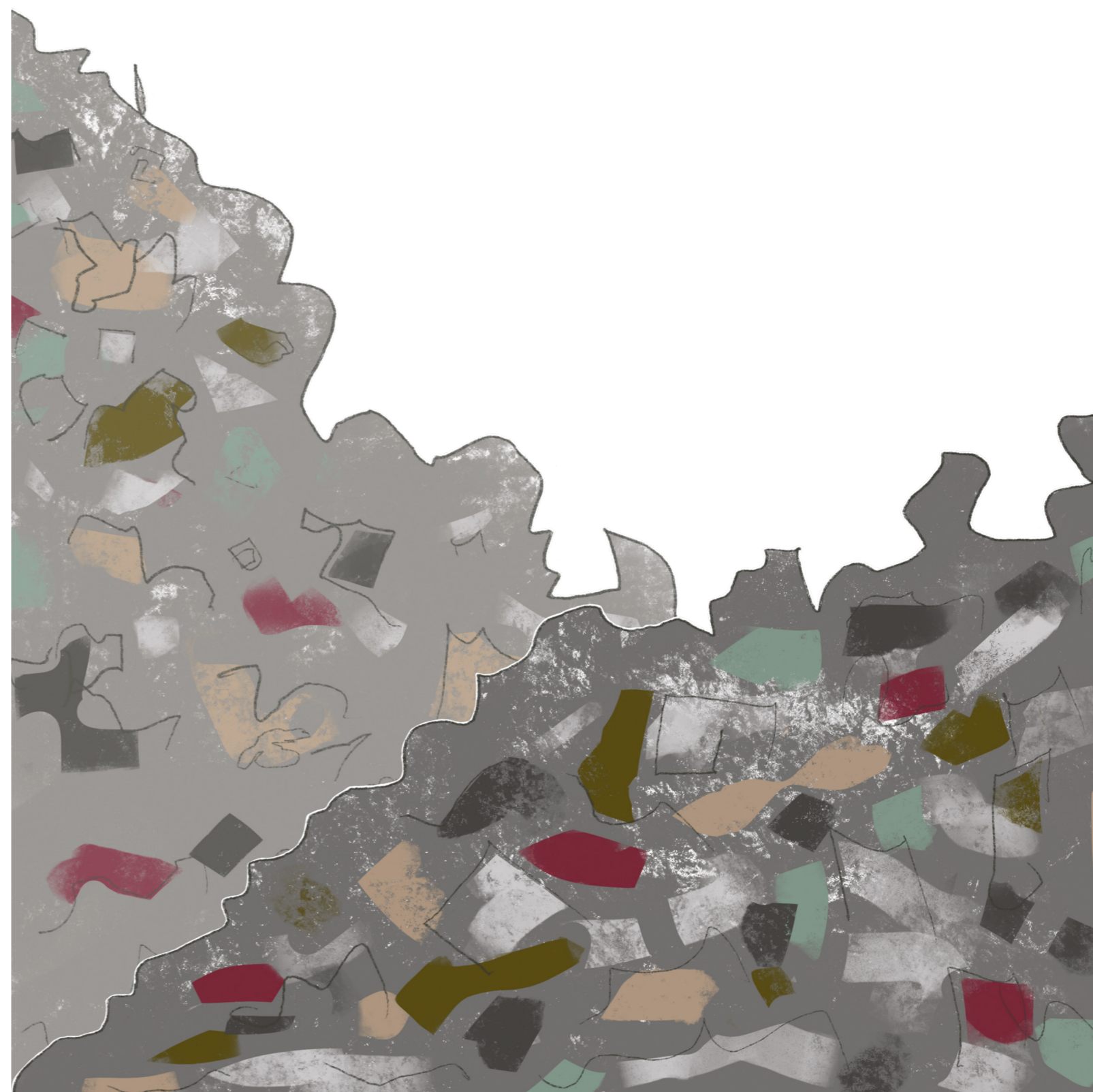

DARBIŅŠ TEV

Izvēlies kādu produktu. Padomā, kāds varētu būt tā dzīves cikls, kas nepieciešams tā saražošanai, un kur tas varētu nokļūt pēc tā izlietošanas?

Izpēti, kur tiek saražoti produkti, kurus tu lieto ikdienā. Padomā, vai vari tos aizstāt ar videi draudzīgākiem produktiem. Varbūt ir kāds produkts, no kura lietošanas tu vari atteikties?

Kopā ar pieaugušo dodies uz aprites ekonomikas centru "Daibe" un klātienē iepazīsti atkritumu apsaimniekošanu.

SKUDRA URDA UN DAŽĀDAS LIETAS

Skudra Urda vēlas iekārtot āra terasi. Urda prāto, ka būtu jauki, ja uz terases atrastos galdiņš un krēslī, lai viņa varētu uzaicināt savus draugus uz kādu maltīti svaigā gaisā savā āra terasē. Garām Urdas mājai iet Rudais Runcis un Kāpurknīpa. Draugi ieradušies no pilsētas. Viņus pa ceļam atveda kaimiņš Ķirzacēns. Viņi izmantoja vienu transportu, tā saudzējot dabu un ietaupot naudu.

Nem vērā – ja vien iespējams, izmanto sabiedrisko transportu vai apvienojies ar citiem kopīgā braucienā ar vienu transportlīdzekli, lai dabā nonāktu mazāk autotransporta radīto izplūdes gāžu. Tā tu un tavi ceļabiedri saudzēs dabu, nevis tad, ja katrs izmantos savu automašīnu.

Runcis un Kāpurknīpa pamana darbīgo skudriņu pagalmā. Draugi sasveicinās ar Urdu un uzzina viņas plānu par terases iekārtošanu. Urda nevēlas iegādāties galdu un krēslus veikalā.

Viņa labprāt šos priekšmetus izgatavotu pati, bet viņai diemžēl mājās nav piemērotu materiālu.

Runcis priecīgi pavēsta, ka ir nojaucis šķūnīti un viņam pāri palikuši kokmateriāli, no kuriem Urda varētu izgatavot lielisku galdu un krēslus terasei.

Runcis dodas pēc tiem un pēc kāda brīža atnes glītus dēļus. Viņš ir paņēmis līdzī arī darba instrumentus, lai Urdai tie nebūtu jāpērk.

Runcis kopā ar Kāpurknīpu palīdz Skudrai izgatavot lielisku dārza mēbeļu komplektu. Mēbeļu izgatavošanas laikā Runcim salūst āmura kāts. Urda lūdz draugu neuztraukties un aiznes to pie Lāča uz remontu. Pēc brīža Runča āmurs atkal ir lietojams.

Urda vēro terasi, uz kuras novietots pašizgatavotais galds un krēslī. Viņa vēlas turpināt iekārtot savu terasi un nolēm, ka uz galda jāatrodas mazam puķupodam.

Urda domā par apkārtējo vidi, tāpēc nevēlas veikalā pirktu puķupodu. Viņa prāto, kas varētu par tādu kļūt. Kāpurknīpa ierosina, ka varbūt Urdai noderēs viņas tējas krūze, kurā ir robs, tāpēc tā vairs nav derīga, lai no tās padzertos. Viņa to ir paņēmusi līdzī, lai izmestu atkritumu konteinerā.

Urda aplūko krūzi, un viņai rodas ideja to apgleznot, lai robs kļūtu neuzkrītošs. Urda aicina abus draugus piedalīties krūzes apgleznošanā. Nu Urdai sanācis lielisks mazs puķupodiņš ar gaumīgu osiņu. Puķupodu Urda noliek uz jaunizveidotā galda. Tā krūze nenonāca atkritumos un nerādīja piesārņojumu videi.

Nem vērā – arī tu vari dalīties ar saviem draugiem ar mantām, kuras nevajag tev, bet kas var noderēt viņiem. Ir jauki, ja vari kādam palīdzēt, aizdodot uz brīdi savas lietas vai aizņemoties tās, kuras vajag tev, lai tās nebūtu jāpērk. Šādi tu samazini atkritumu daudzumu un tuvojies tam, lai atkritumus nerādītu vispār.

NOSKENĒ KVADRĀTKODU UN DZIEDI MANTU MAINĪŠANAS DZIESMU KOPĀ AR SKUDRU URDU UN VIŅAS DRAUGIEM!

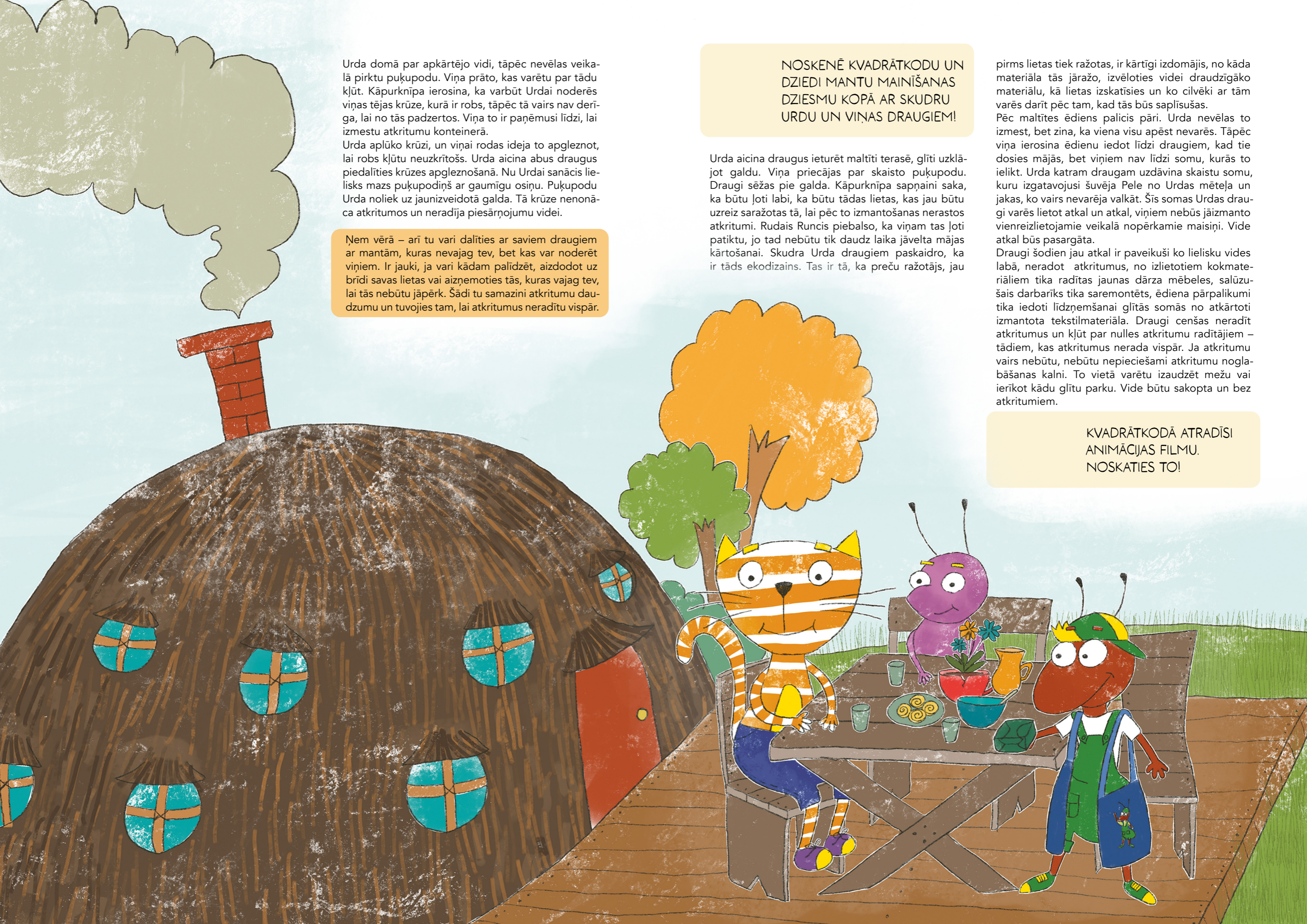
Urda aicina draugus ieturēt maltīti terasē, glīti uzklājot galdu. Viņa priecājas par skaisto puķupodu. Draugi sēžas pie galda. Kāpurknīpa sapņaini saka, ka būtu ļoti labi, ka būtu tādas lietas, kas jau būtu uzreiz saražotas tā, lai pēc to izmantošanas nerastos atkritumi. Rudais Runcis piebalso, ka viņam tas ļoti patiktu, jo tad nebūtu tik daudz laika jāvelta mājas kārtīšanai. Skudra Urda draugiem paskaidro, ka ir tāds ekodizains. Tas ir tā, ka preču ražotājs, jau

pirms lietas tiek ražotas, ir kārtīgi izdomājis, no kāda materiāla tās jāražo, izvēloties videi draudzīgāko materiālu, kā lietas izskatīsies un ko cilvēki ar tām varēs darīt pēc tam, kad tās būs saplīsušas.

Pēc maltītes ēdiens palicis pāri. Urda nevēlas to izmest, bet zina, ka viena visu apēst nevarēs. Tāpēc viņa ierosina ēdienu iedot līdzī draugiem, kad tie dosies mājās, bet viņiem nav līdzī somu, kurās to ielikt. Urda katram draugam uzdāvina skaistu somu, kuru izgatavojusi šuvēja Pele no Urdas mēteļa un jakas, ko vairs nevarēja valkāt. Šīs somas Urdas draugi varēs lietot atkal un atkal, viņiem nebūs jāizmanto vienreizlietojamie veikalā nopērkamie maisiņi. Vide atkal būs pasargāta.

Draugi šodien jau atkal ir paveikuši ko lielisku vides labā, neradot atkritumus, no izlietotiem kokmateriāliem tika radītas jaunas dārza mēbeles, salūzušais darbarīks tika saremontēts, ēdiena pārpalikumi tika iedoti līdzņemšanai glītās somās no atkārtoti izmantota tekstilmateriāla. Draugi cenšas nerādīt atkritumus un kļūt par nulles atkritumu radītājiem – tādiem, kas atkritumus nerada vispār. Ja atkritumu vairs nebūtu, nebūtu nepieciešami atkritumu noglabāšanas kalni. To vietā varētu izaudzēt mežu vai ierīkot kādu glītu parku. Vide būtu sakopta un bez atkritumiem.

KVADRĀTKODĀ ATRADĪSI ANIMĀCIJAS FILMU. NOSKATIES TO!

SAREŽĢĪTIE JĒDZIENI, KURUS IZPRAST KOPĀ AR PIEAUGUŠO

Zero waste jeb nulles atkritumu koncepts – tā ir bezatkritumu radīšanas kustība, kas aicina atkritumus ieraudzīt kā izmantojamus resursus. Nulles atkritumu radīšana jeb atkritumu neradīšana sevī ietver atkritumu samazināšanu, pārveidošanu, salabošanu, atkārtotu lietošanu un šķirošanu.

Ekodizains ir rīcības, ko veikt, radot jaunas lietas. Tas nozīmē izvēlēties tādus materiālus, kas nodara pēc iespējas mazāku kaitējumu videi, piemēram, kokmateriālus no meža, kas tiek atjaunots pēc izciršanas, vai, piemēram, lietotus citu ražotāju pārpalikumus. Ekodizaineri cenšas taisīt lietas izturīgas, lai tās kalpotu ilgi un nebūtu ātri jāizmet, lai saplīsušās lietas varētu ērti salabot vai pārstrādāt.

INFORMĀCIJAS STŪRĪTIS

Eiropas Savienība vēlas ieviest obligātus standartus, lai gandrīz visi tās tirgū pieejamie produkti būtu ilgtspējīgi, izturīgi un videi draudzīgi.

DARBIŅŠ TEV

Palūko, vai vari kādu lietu, ko vairs pats nelieto, atdot draugam, kam tā tieši šobrīd ir nepieciešama. Ja lieto to pats, varbūt vari to aizdot? Pirms mantu atdošanas vai aizdošanas saskaņo to ar pieaugušo.

- Izpēti savu māju. Kādiem priekšmetiem tavā mājā piemīt ekodizaina īpašības? Kas darbojas ilgi, ir remontējams un ko var šķirot un pārstrādāt? Kurš no tiem ir videi draudzīgs? Kas patērē maz elektroenerģijas? Varbūt tā ir spuldzīte? Un kas patērē maz ūdens resursu? Varbūt tā ir dušas klausule? Pievērs uzmanību šīm lietām, kad kopā ar pieaugušo dosies iepirkties.

Paldies, ka dalies ar citiem ar to, kas tev ir, un proti palūgt to, kas tev nepieciešams! Atceries – par lietām, kuras aizņemies, kārtīgi rūpējies un atdod tās nesabojātas!

SKUDRA URDA UN RADOŠAIS PIKNIKS

Šodien Skudra Urda vēlas izbaudīt rudens sākumu un gatavojas piknikam. Tas patiesi būs radošs pikniks, jo viņa līdzī ir uzaicinājusi savus draugus Rudo Runci un Kāpurknīpu. Katram no draugiem ir dots kāds uzdevums. Urdai jāsapagādā sega, uz kā sēdēt, un jā rūpējas par dzērieniem. Kāpurknīpa ir apņēmusies sarūpēt ēdienu un uzkodas. Savukārt Rudajam Runcim uzdots izdomāt spēles, ko spēlēt piknikā.

Urda sajauc dzērienu no pašas gatavota dzērveņu sīrupa un ielej to daudzreizlietojamā pudelē. Otrā pudelē viņa ielej ūdeni no krāna, jo to lietot ir daudzreiz lētāk nekā pirkt veikalā. Skudra paņem līdzī savas krūzītes no plaukta. Viņa ņem līdzī šuvējas Peles izgatavoto segu, kas veidota no Urdas nolietotā apģērba.

Pa to laiku Kāpurknīpa gatavo cienastu. Viņa izdomājusi lielisku iesaiņojumu līdzpaņemtajiem produktiem – kāpostu lapās viņa ietin siltumnīcā izaudzētos gurķus un mazos tomātiņus. Viņa ir pagatavojusi lieliskus ķirbju salātus, kurus ievieto izgremtajā ķirbī,

no kura salāti tika pagatavoti. Mazās uzkodas – odziņas un augliņš – viņa ieber tūtiņā, ko izveidojusi no rabarberu lapas. Visi šie ēdieni, uzkodas un to iesaiņojums nācis no Kāpurknīpas dārza un ir ļoti veselīgs.

Nem vērā – tu vari būt radošs, kad iesaiņo produktus vai dāvanas saviem mīļajiem. Vari izmantot gan ēdamas lietas, līdzīgi kā to darīja Kāpurknīpa, gan otrreiz pārstrādājamus iesaiņojumus vai iesaiņojumu, kuru tavās mājās vairs neizmanto. Tā tu radīsi mazāk atkritumu un būsi oriģināls.

Kāpurknīpa atceras, ka Runcim ļoti garšo krējums. Tomēr viņas mājās tas ir beidzies. Viņa paņem burciņu no saviem krājumiem un dodas uz tuvējo veikalu pie Raibās Gotiņas nopirkt lejamo krējumu, kas tiek iepildīts Kāpurknīpas līdzpaņemtajā iesaiņojumā. Un atkal daba tika pasargāta no lieka iesaiņojuma nokļūšanas atkritumos.

Nem vērā – daudzi veikali piedāvā produkciju iepildīt tavos līdzpaņemtajos traukos – gan ēdienu, gan dažādas sadzīvē nepieciešamas lietas, piemēram, ziepes, šampūnus, mazgāšanas līdzekļus un tamlīdzīgus produktus. Tavi līdzpaņemtie trauki vispirms tiek nosvērti, un svars tiek noņemts no tava iegādātā produkta svara, savukārt tu maksā tikai par pašu produktu, nevis tā iepakojumu. Tas sanāk lētāk un videi draudzīgāk.

Kāpurknīpa sagatavoto ēdienu un uzkodas piknikam, ko ievieto Urdas dāvinātajā, šuvējas Peles izveidotajā somā. Mēs jau zinām, ka tā tika darināta no Urdas atdotā apģērba.

Pirms došanās prom, katrs no draugiem paskatās, vai viņu māju istabās ir izslēgta elektrība un vai ir aizgriezti ūdenskrāni. Atstāta degoša lampiņa vai pilošs ūdenskrāns kaitēs dabai, tērēs resursus un radīs neplānotus izdevumus.

Draugi satiekas norunātajā vietā pie Daibes meža un dodas tajā, lai atrastu labāko piknika vietu. Ejot pa meža taku, viņi pamana nomestu plastmasas pudeli. Urda ir dūsmīga, jo kāds tišuprāt piemēlojis mežu. Viņa paceļ plastmasas pudeli un ievieto to līdzpaņemtajā maisiņā. Draugi dodas tālāk un atrod nomētātu čipsu paku. Rudais Runcis nosodoši pakrata galvu. Viņš paceļ un ieliek čipsu paku Urdas maisiņā blakus plastmasas pudelei. Nedaudz tālāk koku zaros vējš sapūtis izmētātus krāsainus plastmasas maisiņus. Kāpurknīpa uzlien katrā koka zariņā un palīdz tos noņemt. Šie maisiņi ir dabai kaitīgi. Tie arī tiek ielikti pie pārējiem savāktajiem atkritumiem. Pēc brīža draugi ir atraduši lielisku vietu piknikam, bet, ak vai, tur mētājas konfekšu papīriņi, un tieši pa vidu tiem sēž arī pats vaininieks – tas ir Kāpurknīpas un Rudā Runča kaimiņš Ķirzacēns!

Draugi pienāk pie nerātnā meža ciemiņa un paskaidro, ka izmētāt atkritumus mežā nedrīkst. Tie kaitē videi, turklāt tos var apēst un tajos var sapīties meža zvēri. Tas var beigties ļoti bēdīgi mazo meža draugu veselībai. Ķirzacēns ļoti nokaunas par savu rīcību un veikli salasa konfekšu papīriņus. Urda piedāvā tos izmest viņas maisiņā.

Tā kā Ķirzacēns ir sapratis savu vainu un no sirds atvainojies, draugi viņu uzaicina pievienoties meža piknikam.

NOSKENĒ KVADRĀTKODU
UN DZIEDI DZIESMU PAR TĪRU
VIDI KOPĀ AR SKUDRU URDU!

Urda izklāj segu un ielej dzērienu līdzpaņemtajās metāla krūzītēs. Kāpurknīpa blakus krūzītēm izvieto līdzpaņemtus ēdienus. Visi novērtē oriģinālo pieeju ēdienu un dzērienu pasniegšanā, tā nosaucot šo satikšanos par radošo pikniku.

Runcis vēlas iekurināt ugunsgrābi. Ķirzacēns iesaucas, lai kurina, kur vien vēlas. Urda aizrāda, ka tā nedrīkst.

Meža ugunsgrābi ir aizliegts! Draugi piekrīt, ka tas nebūs labi, un nekurina ugunsgrābi. Ugunsgrābi drīkst kurināt tikai tam īpaši paredzētās vietās. Urdas draugi ugunsdzēsēji atgādina, ka, kurinot ugunsgrābi, jābūt ļoti uzmanīgiem, lai uguns liesmiņa nepārlec mežā un nerodas meža ugunsgrābs. Un atceries – ar uguni bērniem ir aizliegts spēlēties. Runcis ierosina uzspēlēt pašizdomātu spēli ar turpat salasītajiem čiekuriem. Pikniks kļuvis vēl radošāks!

Nem vērā – arī tu vari izdomāt spēles no dabā pieejamiem materiāliem, piemēram, no čiekuriem, kastāņiem, akmentiņiem vai jebkuriem citiem dabas materiāliem. Vari tos izmantot jau zināmās spēlēs, izveidojot pats savu dambreti vai šahu. Arī šādu spēļu radīšana būs videi draudzīgāka.

Izspēlējusi spēles, parunājušies un kārtīgi paēduši, draugi pošas uz mājām. Izgrebto ķirbi, kas noderēja kā trauks salātiem, un rabarberu lapu Kāpurknīpa nesīs uz savu komposta kaudzi. Savukārt dzērienu krūzītes Urda nesīs mājās, lai izmazgātu un varētu lietot atkal. Runcis palūdz no Urdas uz ziemas periodu, kamēr Urda ziemos savā pūznī, aizņemtās pudeli, jo viņam nepieciešams ieliet lejamo pienu Raibās Gotiņas veikalā. Urda ar prieku aizdod Runcim savu pudeli.

Tā kā Ķirzacēns ir guvis mācību par izmētātajiem atkritumiem, viņš pats pieskata, lai piknika vieta būtu kārtīgi sakopta un nekā dabai kaitīgs tajā netiktu atstāts. Draugi priecājas par lielisku dienu mežā un radošo pikniku, kura laikā netika radīti atkritumi no līdzpaņemtajiem ēdieniem un dzērieniem. Ķirzacēns ir iemācījies, ka mežu piegružot nedrīkst, visu, ko esi paņēmis līdzī, no meža arī jāaiznes prom. Tāpat draugi ir bijuši atbildīgi, nekurinot mežā ugunsgrābi. Skudra Urda, Kāpurknīpa, Rudais Runcis un Ķirzacēns atvadās. Visi dodas uz savām mājām, lai satiktos atkal citā reizē.

Tuvojas ziema, tāpēc Skudra Urda pošas pārziņot savā pūznī. Šis gads ir bijis spraigs un notikumiem bagāts. Viņa vēlreiz aplūko savas jaunās dārza mēbeles, kas atrodas uz terases, ienes savās mājās puķupodu, ko izveidoja no Kāpurknīpas tējas krūzes, paņem šuvējas Peles darināto segu un ierušina savā gultiņā saldām miedziņam. Drīz jau atkal būs pavasaris, un Skudra Urda būs gatava jauniem piedzīvojumiem.

KVADRĀTKODĀ ATRADĪSI
ANIMĀCIJAS FILMU.
NOSKATIES TO!

UZZINI

Ja pamanīts ugunsgrēks, nekavējoties jāzvana 112 un pēc iespējas precīzāk jāapraksta vieta, kur izcēlies ugunsgrēks.

Kā rīkoties, ja esi nokļuvis meža ugunsgrēkā?

Ja meža ugunsgrēks izcēlies ugunsкура kurināšanas rezultātā, uzreiz mēģini to nodzēst, sitot liesmas ar zariem, segu vai kādu citu pieejamu priekšmetu. Atceries! Uguns jādzēš slīpiem sitieniem izdegušā laukuma virzienā.

Ja uguni nodzēst nav iespējams, nekavējoties brīdini pārējos un dodieties prom no ugunsgrēka vietas uz ceļu, meža stigu, lauku vai ūdenskrātuves krastu.

Virzies perpendikulāri uguns izplatīšanās virzienam. Ja aiziet no uguns nav iespējams, iegremdējies ūdenī vai apsedzies ar samitrinātām drēbēm. Ja esi meža laukumīnā, noliecies tuvāk zemei. Atceries! Gaiss pie zemes ir mazāk sadūmots.

Izejot laukā no ugunsgrēka vietas, paziņo par to, zvanot 112. Lielu meža ugunsgrēku dzēsīs ugunsdzēsēji glābēji.

DARBIŅŠ TEV

Ikdienā, dodoties iepirkties, ņem līdzi iepakojumu no mājām. Arvien biežāk ir sastopami veikali, kas piedāvā produktus iebērt vai ieliet līdzi atnestajā trauciņā.

Uzaicini savu ģimeni uz radošo pikniku! Ņemiet līdzi ēdienus un dzērienus, izdomājot tiem jaunu iesaiņojumu.

Ja piknika laikā rodas atkritumi, neatstājiet tos piknika vietā. Ja kurināt ugunsкуру, pirms aizējat, pārlicinieties, ka uguntiņa ir pilnībā nodzisusi.

Es, Skudra Urda, ļoti lepojos ar tevi, jo arī tev ir svarīga vide mums apkārt, lai tajā būtu aizvien mazāk atkritumu un mēs visi varētu dzīvot laimīgi.

Esam nokļuvuši līdz grāmatas beigām. Cik daudz lielsku piedzīvojumu šajā grāmatā mums ir bijis!

Atcerēsimes tos:

- mēs kopā sapratām, kādi ir atkritumu veidi un kā tos pareizi šķirot;
- uzzinājām, kas ir atkritumu aprīte;
- domājām par to, kā lietotas lietas var izmantot atkārtoti;
- iemācījāmies veidot kompostu;
- ievietojām lietas aprītes skapī;
- atklājām, kā taupīt ūdens un enerģijas krājumus jeb resursus (kā arī to, kā samazināt kaitīgos izmešus dabā);
- ciemojāmies atkritumu apsaimniekošanas vietā – Aprītes ekonomikas centrā "Daibe";
- devāmies radošajā piknikā un iemācījāmies pareizi uzvesties mežā.

Kopā ar saviem draugiem Kāpurknīpu, Rudo Runci, Stārķi un Ķirzacēnu iepazinām jaunus vārdus un jēdzienus, kā arī sapratām to nozīmi. Pildot uzdevumus, nostiprinājām iegūtās zināšanas. Mēs kopā dziedājām dziesmas un aizraujoši pavadījām laiku.

Nem vērā – atkritumus vajag šķirot, bet ne vairot. Mēs esam dabas sastāvdaļa, tāpēc mums visiem – dzīvniekiem, putniem un kukaiņiem – jādzīvo draudzīgi, jābūt iespējai izmantot dabas resursus un dzīvot šajā vidē, ko saucam par savām mājām, veselīgi un laimīgi.

Paldies, ka uzmanīgi lasīji grāmatu!

Atceries, ka vienmēr to vari pārlasīt un jautāt padomu pieaugušajiem!

Lai tev izdodas veidot tīrāku vidi sev apkārt tāpat kā man!

AR MĪLIEM SVEICIENIEM TAVA SKUDRA URDA

P.S. Tiekamies Daibē, Dabas un tehnoloģiju parkā "URDA"!

NOSKENĒ KVADRĀTKODU
UN DZIEDI DZIESMU PAR
SKUDRU URDU!

TĒJKANNA

Elektriskā tējkanna ir viena no lielākajām "rīmām" tavās mājās. Tai ārkārtīgi garšo elektrība, bet elektrībai garšo dažādi dabas resursi un arī tavu vecāku nauda. Lai tējkanna neapēstu visu dabu un visu naudu, tā kā nākas jāuzrauga. Tev jāklūst par tējkannas virsuzraugu! Tējkannas virsuzrauga divi galvenie pienākumi ir atgādināt pieaugušajiem, lai viņi vismaz reizi mēnesī apkopj kannas iekšieni un lai kannā vāra tikai tik daudz ūdens, cik tas nepieciešams.

I. UZDEVUMS

Lai arī citi zinātu, ka tieši tu ieņem šo svarīgo amatu, seko paraugam un izgatavo savu TĒJKANNAS VIRSUZRAUGA apliecību.

RECEPTE KĀ VIDEI DRAUDZĪGI CĪNĪTIES AR TĒJKANNĀ ESOŠAJIEM NOSĒDUMIEM:

2. UZDEVUMS

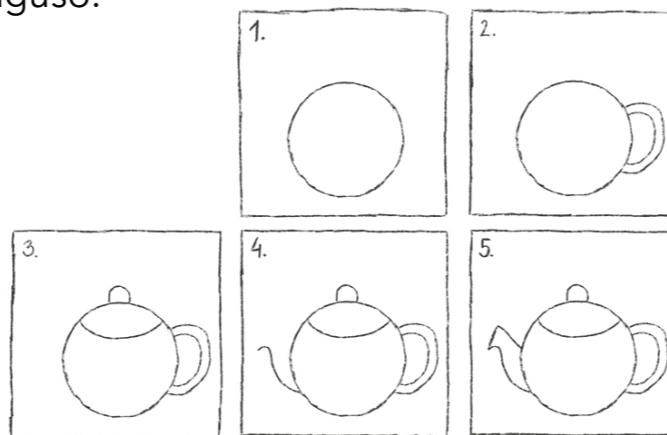
Ar laiku kannas iekšienē veidojas nosēdumi, kas arī ir kā traki uz elektrības ēšanu. Pieaugušajiem reizi mēnesī šie dabas un naudas ēdāji ir jāzsedina no tējkannas.

Lai pats atcerētos, ka jāatgādina pieaugušajiem par tējkannas apkopi, sekojot paraugam, iemācies uzzīmēt tējkanniņu un tad to iezīmē mājas kalendārā, piemēram, katra mēneša trešajā sestdienā.

Kad pienāk datums, kas atzīmēts ar kanniņu, zini, ka tev jādod vecākiem uzdevums veikt tējkannas apkopi. Vecāki parasti uzdevumus uzdod tev, bet šoreiz būs citādi!

Palūdz, lai vecāki sameklē internetā piemērotāko recepti, kā videi draudzīgi cīnīties ar tējkannā esošajiem nosēdumiem (kalķakmeni).

ATCERIES – darbojies tikai un vienīgi kopā ar pieaugušo!

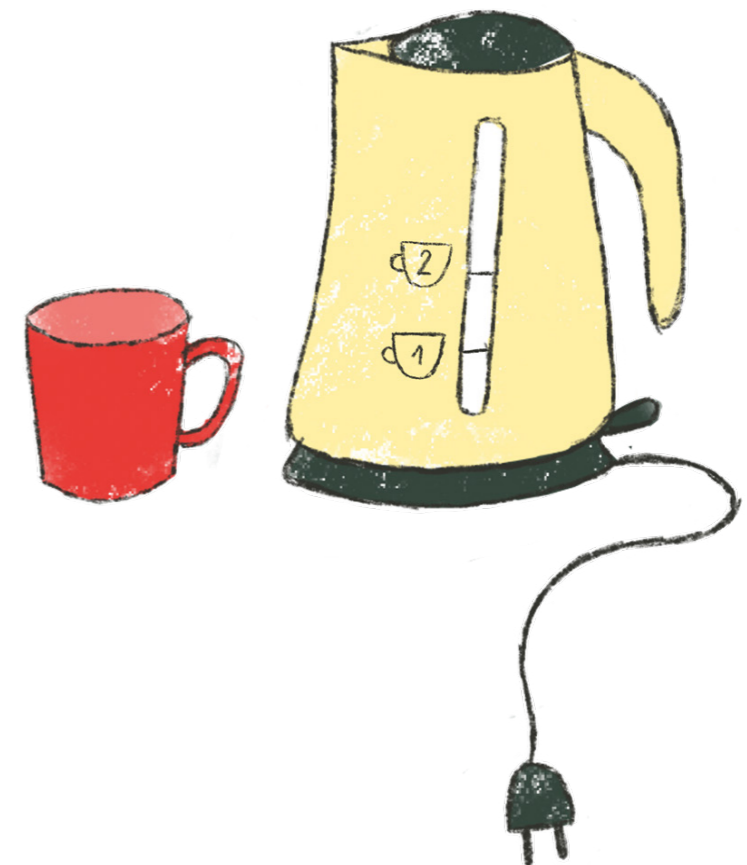

	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31			

3. UZDEVUMS

Otrs tējkannas virsuzrauga pienākums ir rūpēties, lai tur netiktu vārīts nevajadzīgi daudz ūdens. Karstajam ūdenim ir niķis atdzist, un jau pēc minūtem piecpadsmit tas nav vairs nekāds karstais, bet gan remdenais ūdens.

Ja vecākiem nav iebildumu, ar flomāsteru vai nelielu uzlīmīti veic atzīmi uz tējkannas, atzīmējot, cik daudz ūdens vajadzīgs vienai, divām un trim tavām tējas krūzēm. Ja vecāki tomēr nav ar mieru izdaiļot ģimenes tējkannu, nebēdājies un iemāci viņiem, ka ūdens no krāna vispirms jāielej krūzītē un pēc tam tējkannā.

I. DARBA LAPA

BIO KONTEINERS

2. DARBA LAPA

Pasaulē ir vietas, kur cilvēki mēdz mest kūkas cits citam sejā, kur notiek milzu tomātu vai apelsīnu kaujas un citādas izdarības ar ēdienu. Pie mums pret ēdienu ierasts izturēties ar cieņu. Ja maize nokrīt, tai iedod buču un papūš, kukulīti nekad neliek augšpēdus un mēģina izēst šķīvi, lai nākamajā dienā laiks būtu labs.

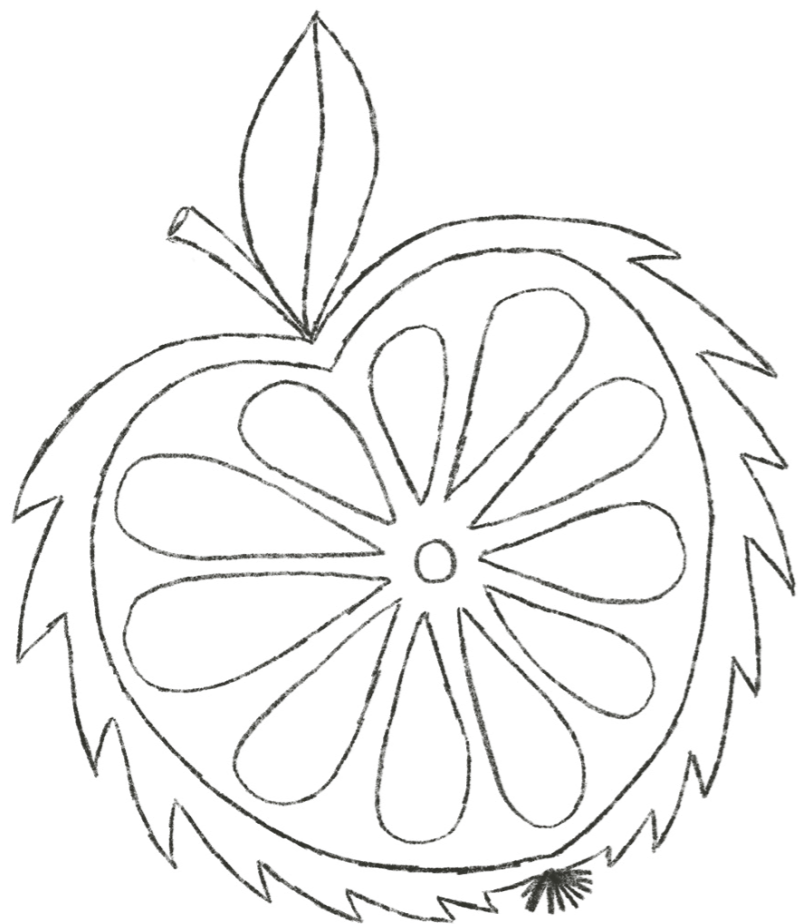
Tomēr arī pie mums aizvien vairāk ēdiena nākas izmest. Kopš iespējams šķirot un nodot BIO atkritumus, skāde nav tik liela, jo no bojātiem ēdieniem un to pārpalikumiem tiek ražota vajadzīgā gāze un trūdi labi noder dārzkopībā.

Kaut arī ir atrasti veidi, kā vairs nelietojamo pārtiku pārstrādāt derīgās lietās, aizvien pārtikas īstā vieta ir mūsu vēderos, tālab nepadarīsim resnus mūsu BIO atkritumu konteinerus un pret ēdienu izturēsimies ar cieņu!

1. UZDEVUMS

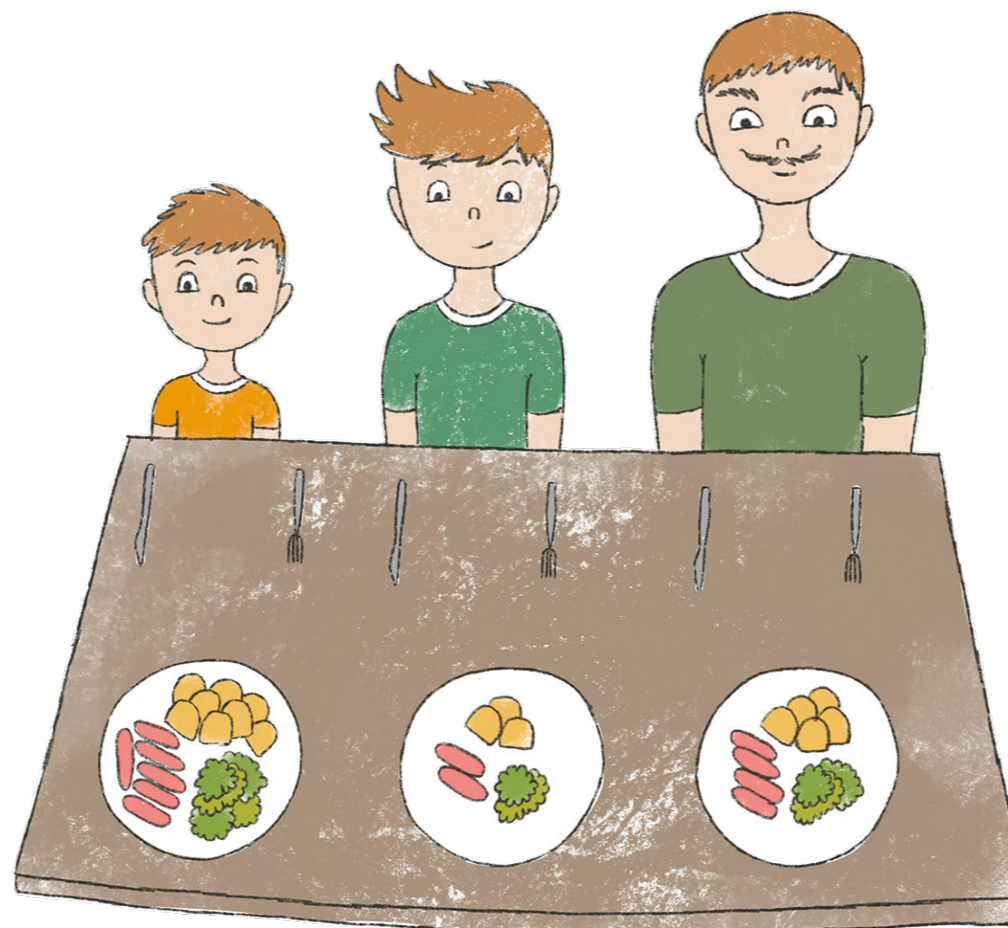
Mācies vēl nezināmas lietas pagaršot pa mazam gabaliņam. Dažreiz kaut kas izskatās ļoti garšīgs, bet patiesībā tā nemaz nav vai otrādi – ēdiens izskatās aizdomīgi, bet patiesībā ir viena no garšīgākajām lietām pasaulē.

Izkrāso šo augli, ko neviens pasaulē vēl nav pagaršojis, jo šāda augļa nemaz nav.

2. UZDEVUMS

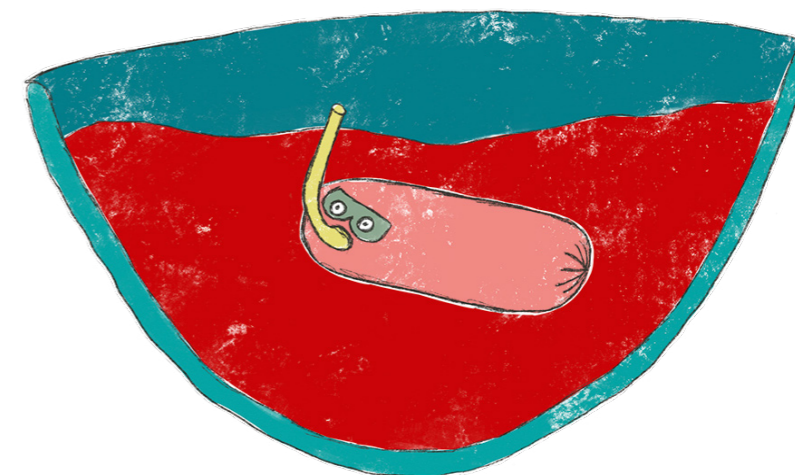
Atceries, ka arī tad, kad esi ļoti izsalcis, tu vari apēst tikai mazliet vairāk nekā parasti, tāpēc sāc ar ierasto ēdiena daudzumu un tikai tad prasi papildporciju. Savieno ar līnijām, kurš šķīvis kuram ēdējam būtu piemērotākais.

3. UZDEVUMS

Ir tāds teiciens – ar majonēzi var pat vecu zeķi apēst... No tiesas daudzus ēdienus gardākus padara skābais krējums, majonēze, tomātu vai kāda cita mērce, bet tev jābūt uzmanīgam, lai mērcē nenoslīcinātu ēdienu pavisam. Pirmkārt, mērce bieži paliek pāri un to nākas noskalot izlietnē. Ja gadījumā tu visu neapēd, varbūt kāds vēl būtu gatavs apēst tevis iesākto maltīti, bet, ja cīsiņš peldas kečupa baseinā, to neviens cits vairs negribēs ēst un atkal nāksies izmest labu ēdienu.

Izdomā receptes, ko var pagatavot no ēdiena, kas ir palicis pāri, piemēram, no uzvārtiem rīsiem, makaroniem vai tādiem produktiem, kas vairs neizskatās vairs pievilcīgi, piemēram, banāniem, kas jau paliek brūni. Receptes uzraksti vai uzzīmē, un tad pieliec pie ledusskapja.

LIETAS

Tas ir noslēpums, ko pieaugušie bieži negrib atzīt. Arī lielajiem cilvēkiem ļoti, ļoti patīk dāvanas un jaunas lietas. Vistrakākais ir tas, ka vairumam no viņiem ir pašiem sava nauda un bieži vien dāvanas viņi pērk paši sev. Protams, viņi ir pieaugušie un prot visādi gudri pamatot kālab jaunā lieta viņiem vajadzīga. Pieaugušie reti atzīst, ka viņiem vienkārši gribējās sevi iepriecināt.

Tavs uzdevums būtu rādīt piemēru pieaugušajiem apskatīt pašam savu mantu kastī un saprast, kas tajā ir lieks, bet ar ko veselu mūžību esi aizmirsis spēlēties.

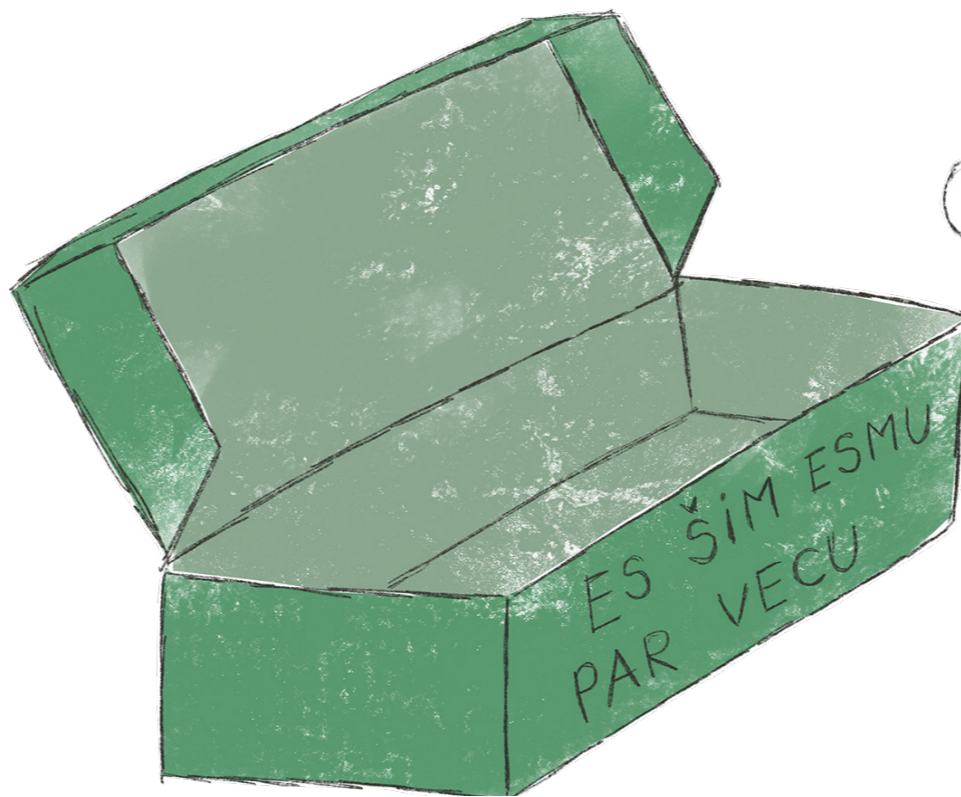
1. UZDEVUMS

Rūpīgi aplūko uzzīmēto rotaļlietu plauktu. Ja atrodi divas vienādas lietas, apvelc tās ar aplīti. Ja atrodi rotaļlietu, kas šajā plauktā ir vienīgā, tai apvelc apkārt trijstūrīti.

2. UZDEVUMS

Aplūko savu mantu kastī vai plauktu un sākumā izvēlies 3 lietas, ar kurām spēlēties vismazāk vai vispār nespēlēties. Sagādā kādu nevajadzīgu kurpju kastī, grozu vai vienkārši maisiņu. Savu jauno glabātuvī vari izrotāt ar tādiem briesmīgiem uzrakstiem kā "Pēdējā iespēja", "Tagad vai nekad", "Es šim esmu par vecu"... Izvēlētās rotaļlietas ievieto glabātuvē un klāt pieliec lapiņu ar datumu, kurā tas izdarīts. Ja mēneša laikā nav bijusi vajadzība pēc kādas no noglabātajām mantām, izvērtē, vai lieta jau ir nokalpojusi savu laiku vai tā būtu atdodama lietošanai citiem bērniem un saki savai mantā – atā!

3. UZDEVUMS

Pamēģini atcerēties, ko pēdējo reizi lūdzi Ziemassvētku vecītim. Ja vecītim izdevās piepildīt kādu no tavām vēlēšanām, padomā, kur tā lieta ir šobrīd un cik bieži tu to izmanto. Šo uzdevumu vajadzētu veikt ik gadu, pirms ķeries pie jaunas vēstules rakstīšanas. Tā saraksts kļūs daudz īsāks un Ziemassvētku vecītis uzzinās, kas ir tas, ko tu tiešām, ļoti, ļoti vēlies.

3. DARBA LAPA

ATKRITUMU VEDĒJS

Pat visnejaukākā tualetē, kādā esi bijis, neoda tā, kā senos laikos dvakoja visas pilsētas ielas. Tam bija tikai viens iemesls – pilsētniekiem bija paradums visus savus atkritumus mest laukā pa logu tieši uz ielas. Un trakākais ir tas, ka atkritumus no ielas neviens prom neveda, tie vienkārši puva, trūdēja un neganti smirdēja.

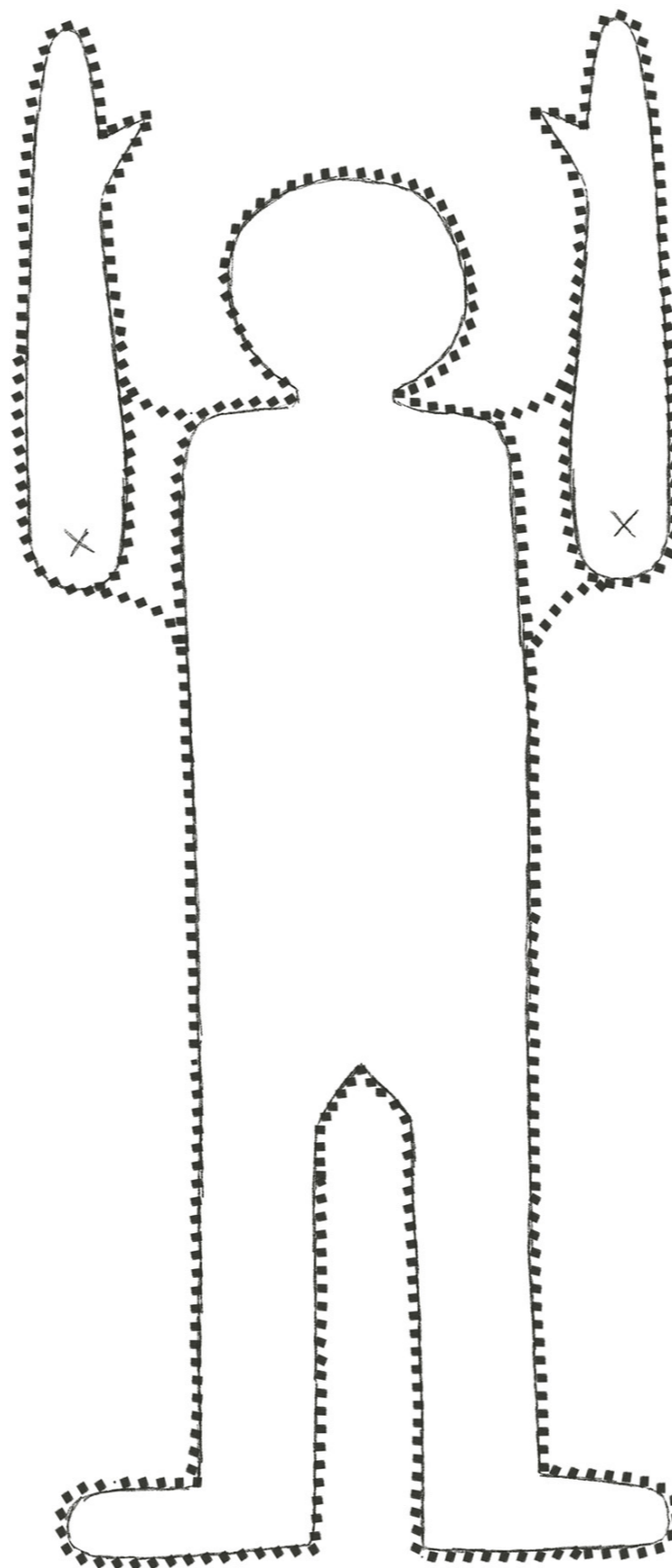
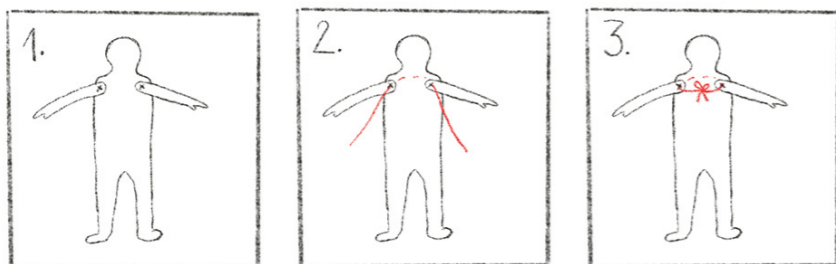
Mūsdienās uz ielām un lauku ceļiem nereti ir redzami atkritumu vedēji. Tās ir milzīgas automašīnas, kas aizgādā prom visu mums nevajadzīgo. Un tā apjoms vēlreiz atgādina, cik trakoti daudz atkritumu ik dienas mēs radām.

Automašīnas ir lielas, un to šoferiem ir jābūt ļoti vērīgiem, lai nenodarītu nevienam pāri.

Kādreiz, kad esi mežā, atrodi zaru, kas reizes divas garāks par tevi pašu. Saņem zaru, apmēram pa vidu gluži kā divriteņa stūri, lai uz katru pusi paliek krietns zara gabals, un pamēģini paskriet pa mežu, ar zaru neaizķerot nevienu koku vai krūmu. Tu jutīsies gluži kā atkritumu vedēja šoferis, spraucoties šaurajos māju pagalmos. Atšķirībā no kokiem un krūmiem mežā, kam atliek vien cerēt, ka tu ar savu zaru viņus neaizķersi, tu pats vari brīdināt lielās mašīnas šoferi, ka esi tuvumā. Pamāj vadītājam, viņš tev mās pretī un varēsi būt drošs, ka esi pamanīts.

1. UZDEVUMS

Sekojošā paraugam, izgriez, izkrāso un pagatavo savu mājāšo cilvēciņu. Neizmet papīra atgriezumus, tie tev vēl noderēs, lai paveiktu 5. darba lapas uzdevumu.

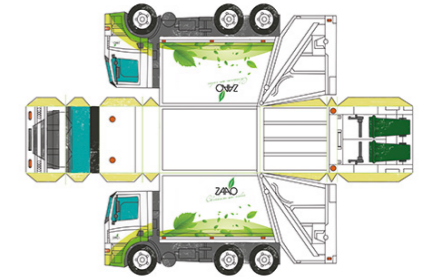

Lai šo darbu paveiktu, nepieciešama cieta zīmēšanas lapa, zīmulis, šķēres, dzija vai lentīte.

4. DARBA LAPA

2. UZDEVUMS

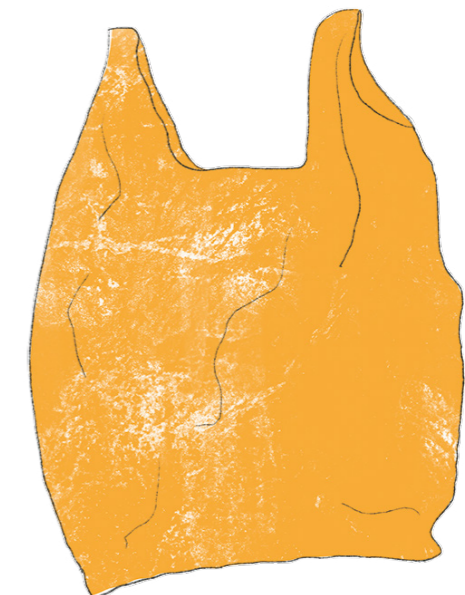
Sekojošā paraugam, izgriez, izkrāso un pagatavo atkritumu vedēja automašīna modeli. Pamāj tam ar iepriekš izveidoto cilvēciņu. Automašīna modeli meklē uz atsevišķas lapas!

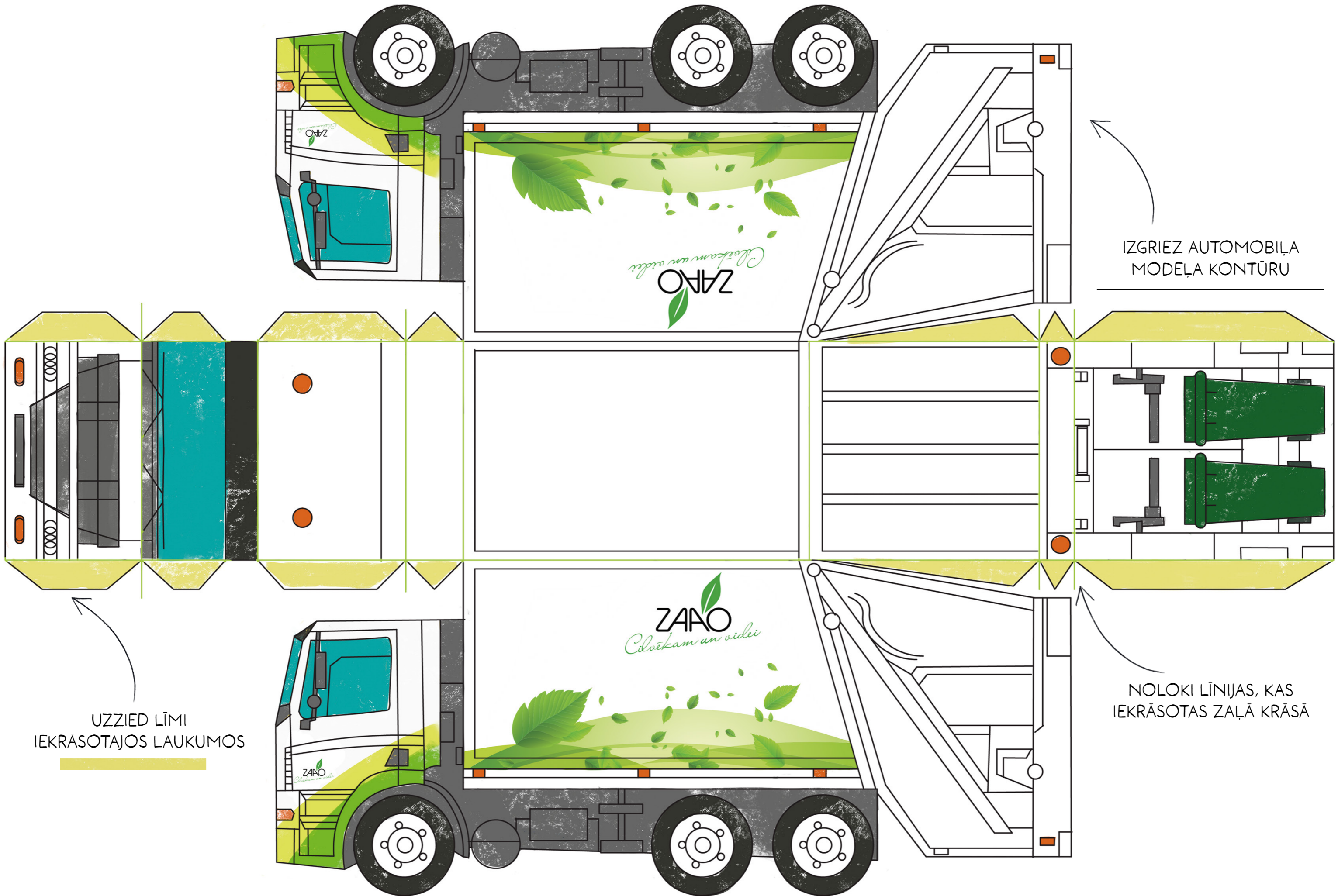

Lai paveiktu šo darbu, nepieciešamas šķēres, līme un automašīna modelis, uzkopēts uz cietā papīra.

3. UZDEVUMS

Pieņem vienas dienas izaicinājumu. No rīta pamosties un visur sāk staigāt ar maisiņu, kurā vāc it visus atkritumus, kas dienas laikā tev rodas. Jā, arī brokastu olu čaumalas un negaidīti beigusies kakao pulvera burciņa tev jāliek tur, tas nekas, ka arī mamma un brālis dzēruši šokolādes dzērienu. Tā tu redzēsi, cik daudz atkritumu tu vienas dienas laikā radi, un sapratēsi, kālab tām atkritumu vedēju mašīnām jābūt tik milzīgām.

IZGRIEZ AUTOMOBĪĻA
MODEĻA KONTŪRU

UZZIED LĪMI
IEKRĀSOTAJOS LAUKUMOS

NOLOKI LĪNIJAS, KAS
IEKRĀSOTAS ZAĻĀ KRĀSĀ

LIETU OTRĀ DZĪVE

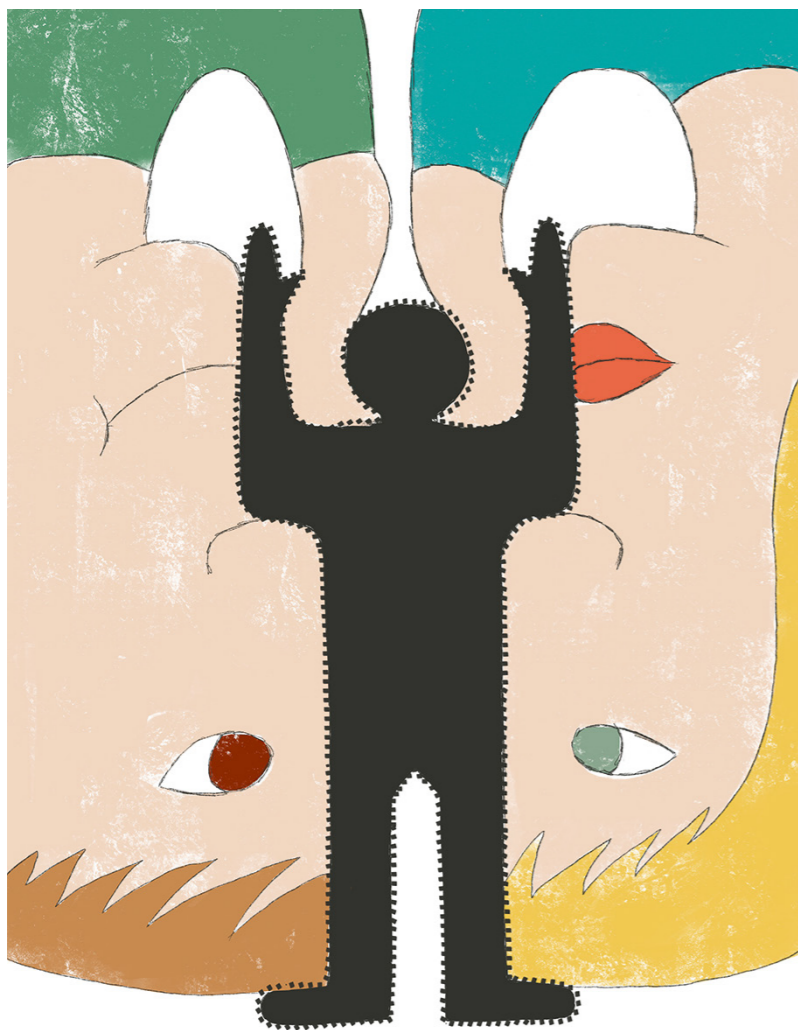
Uz galda stāv tomātu mērces burciņa, bez etiķetes un rūpīgi izmazgāta, turpat blakus ir drāniņa, uz kuras stūra izšūts neliels vilcieniņš, tas tur saglabājies no laikiem, kad lupatiņa vēl bija T krekls. Galds ir pārklāts ar rūtainu vaskadrānu, tādu pašu, kāda kādreiz bija lauku omei uz dārza galda, kas stāvēja zem lielā ķirša, tagad tur uzlikts jauns mitrumizturīgais galdauts ar milzīgām sarkanām magonēm.

Vēl uz galda ir vesela kaudze baltu lapu no tēta darba, otrā pusē gan ir uzdrukātas visādas gudrības, bet tētis saka, ka tās tagad ir vecas gudrības un no tām neviens gudrs vairs nepaliks. Tikai ūdenskrāsas un otas ir gluži jaunas.

Jaunā ota ienirst tomātu mērces burciņā, kas pildīta ar ūdeni, tad tā mazliet noslaukās divielītī ar vilcieniņu, pavisam nedaudz pieskaras sarkanajai krāsai, bet tāpat nopil neliels krāsas pleķis, par to nav ko bēdāt galdu drosmīgi sargā omas rūtainais galdauts un uz baltās tēta veco gudrību lapas uzzied milzu sarkana magone gluži tāda, kā tagad uz dārza galda zem omes ķirša.

1. UZDEVUMS

Atceries to atgriezum, kas palika tev pāri no mājošā cilvēciņa? Seko paraugam un lieko atgriezum pārveert interesantā mākslas darbā.

2. UZDEVUMS

Ikdienā apkārt rodas daudz lietu, kurām var iedot "otro dzīvi". Palūdz mājās pieaugušajiem kādus iepakojumus, ko nevar ievietot šķirošanas konteinerā, vai kādas lietas, kas vairs nav salabojamas. Pārveido tās citā noderīgā lietā.

Atsūti foto ar savu veikumu Skudrai Urdai.

3. UZDEVUMS

Irtādaskoka paletes. Kopā ar vecākiem vai vecvecākiem, lielo brāli vai māsu, skolotāju padomā, ko noderīgu varētu pagatavot savai mājai no šīm koka paletēm. Ja izdodas arī kaut ko izveidot, atsūti foto ar paveikto Skudrai Urdai.

Skudrai Urdai foto var sūtīt e-pastā uz šo adresi: izglitiba@zaao.lv.

5. DARBA LAPA

ATKRITUMI DABĀ

Padomā par savu māju. Tur noteikti ir gaišs arī tad, kad dabā ir tumšs, tur ir silts, kad laukā ir auksts, tur ir sauss, lai arī kāds lietus gāztos no debesīm. Tur spēlē mūziku arī tad, kad putni nedzied, un ekrānā redzami skaisti skati, kaut aiz loga ir apmācies slapjdraņķis. Cilvēki savu mitekli ir iekārtojuši tā, lai jebkuros laikapstākļos, diennakts stundā un gadalaikā viņi justos labi un ērti. Tomēr, lai arī cik labi nebūtu aprīkoti viņu mājoklis, cilvēkiem ir tāds niķis – ņemt un iet dabā, kur līst, kur ir pārmērīgi karsts, kur kaž odi, dzeļ nātres un čiekuri duras papēžos. Ļaudīm patīk būt dabā, un dabai arī cilvēks tīri labi patīk. Protams, tikai tikmēr, kamēr cilvēks nesāk dabā nest visus savus iekārtotās dzīves labumus, pareizāk sakot, kamēr viņš to visu aiznes arī prom. Ko atnes, to aiznes un vēl labāk, ja aiznes ko tādu, kas citam piemirsies.

1. UZDEVUMS

Atkritumu urna dabā ir ērta lieta, tomēr ne vienmēr labi gribētais kalpo tieši tā, kā paredzēts, un atkritumi no urnas netiek izsvaidīti pa malu malām. Apvelc ar aplīti tos attēlus, kur redzams, ka atkritumus nejauši var izsvaidīt.

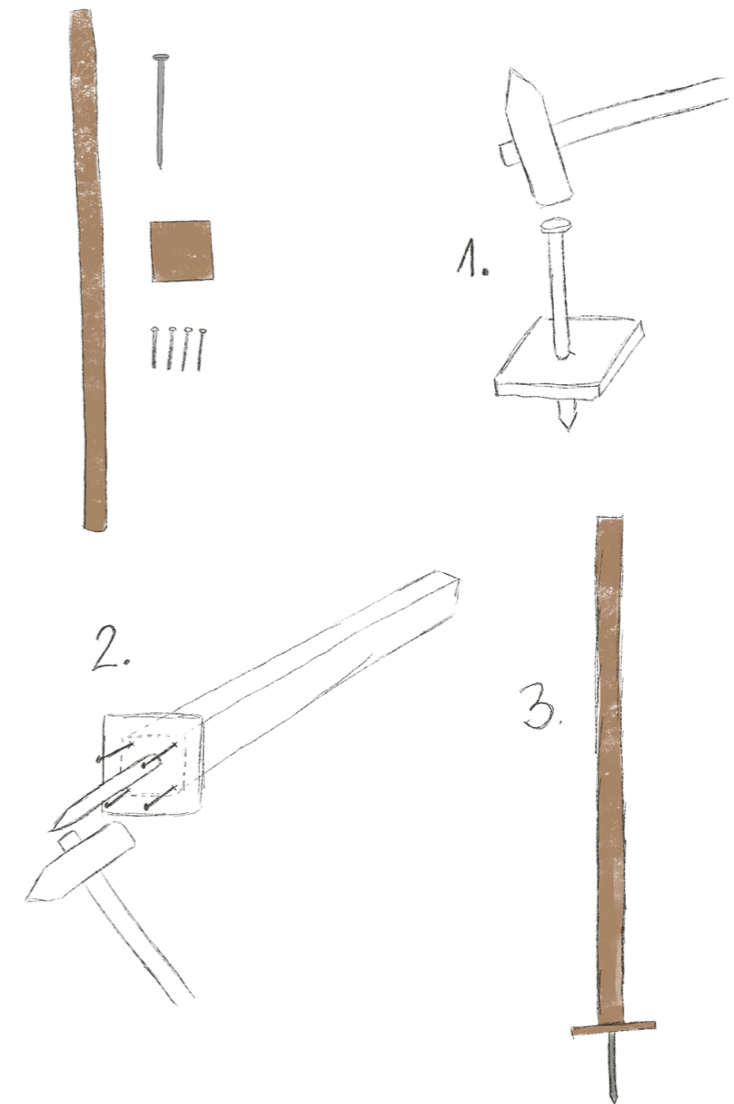
2. UZDEVUMS

Seko paraugam un izveido skici savam mākslas darbam no dabas materiāliem. Pēc tam dodies kopā ar pieaugušo dabā un no īstiem dabas materiāliem turpat dabā izveido savu mākslas darbu. Tikai atceries – nebojā dabu! Izmanto tādus dabas materiālus kā, piemēram, kastaņus, čiekurus, smilgas, pieneņus, nokritušus zarus, koku lapas.

KO ATNES,
TO AIZNES

3. UZDEVUMS

Seko paraugam un kopā ar kādu pieaugušo izveido atkritumu uzduramo kociņu. Dodoties dabā, ņem savu kociņu līdzī un kā ieraugi kādu atkritumu, uzdur to uz sava kociņa, tas ir jautri un nav jāsmērē rokas ar citu nosviestajiem atkritumiem. Esi uzmanīgs un nesavaino ar uzduramo kociņu ne sevi, ne citus!

6. DARBA LAPA